

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Három évre 68 korona.
VEDEKÉN:
 Egy évre 28 korona.
 Három évre 84 korona.
HIRDMÉSEK:
 az első sorban minden sor egyenként 20 fill.
 minden következőnél 16 fill.
 Nyitási díj 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG.

Aradi és csanádi országos
 vasutak palotájában
 TELEFON-SZÁM: 382
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Rt. Kereszt-
 úti Törzsoszt.
 József főherceg utca 22 sz.
 TELEFON-SZÁM: 17.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, október 17.

Csöndes részvét.

El lehet binni Wekerlének, amikor azt mondja, hogy ezért a kiegyezésért, ezért a kvótáért a kormány tapsra nem reflektál. Az igaz, hogy meg se illeti érte. Ha tehát mégis tapsolnak annak, az csak ingerkedés. Gróf Teleki László tragédiájában, A kegyenc-ben a hős, Petronius Maximus Caesar, aki a boldogsága árán a koronához jutott és uralkodása első pillanataiban a nép éljénét hallja, azt mondja: Ne gunyolj, Róma! A Wekerle-kormány is olyan mélabuval jelenti be a kiegyezési tárgyalások sikerét, hogy szinte természetes, amikor kikéri, hogy tapsoljanak.

A nagy nap, amelyen a kiegyezési javaslatokat a képviselőház elé terjesztették, valójában semmi különöst, meglepőt nem hozott. Hogy a vámszövetség helyett vámszerződés lesz, — ez a nüánsz akkora, se tudott lelkesedést kelteni, amikor legelőször dobták a közvéleménybe. Annál kevésbé tud hatni most, amikor mindenki tudja az értéktelenségét. Nincs vigasztaló ereje a kormány azon fogadkozásának se, hogy 1917. december 31-én túl már semmi szín alatt nem lesz közös vámterület. Ugyanazok, akik most a vámközösséget tíz évre lekötötték, esztendőkön át a legkerekében fogadkoztak, hogy a vámszövetség meghosszabbításába semmi szín alatt nem mennek bele; ők esküdtek, hogy az önálló vámterületet elalkudni semmi árért nem hagyják. Szép, ha tíz esztendőre való reményt akarnak belénk tömni; de ki van-e zárva, hogy tíz év múlva, ha a koalíció terjeszti még mindig áldó melegét a haza fölé, valami kényszerítő ürügyre hivatkozva nem mennek bele az újabb prolongációba, mint ahogy programjuk, elveik, kortesbeszédek és esküvésük árán most belementek.

Az apró gazdasági vívmányok, amelyekkel a kormány a kiegyezést körözi, nem teszik izesebbé ezt a keserű falatot. És ha gyönyörködnek valaki benne, az összes gyomrokat elrontja a végsőnek maradt fekete leves: a kvótát két százalékkal fel kellett emelni. Egyszerre két százalékkal, ez igazán sok annak a többségnek, amely ahhoz van szoktatva, hogy semminő kvótát ne vegyen be. Ehhez valóban nem illik tapsolni.

A képviselőház mai ülésének eseményeit valójában nem a kiegyezési javaslatok jellemzik, se pedig azoknak körülbelül előre megírt tartalma. Hanem egy pöz: bizonyos fájdalmas ajkvonaglás, amely a javaslatok kommentárján végigrándul, s amely a kormányférfiak arcát akkor torzi-

totta a legbánatosabbra, amikor Wekerle kijelentette, hogy nem reflektál tapsokra. A nagy színjátszásnak, amelyet a kiegyezés körül végigcsináltak, utolsó jelenetében ezt írta az instrukció. És ezt mesterialan játsszák.

A lemondás mélabuját keverték a mai jelenetekbe, a kényszerű beletörődést abba, amit ők — szegények! — nem akartak. Ami ellen küzdöttek, viaskodtak, hiába. Ennek így kellett történnie.

Pedig ők tudták előre, tudták a kormányzást vállaló percekben, hogy a kiegyezést megfogják kötni, hogy a közös vámterületet megfogják hosszabbítani, hogy a kvótát fölfogják emelni. Tudták, amikor a gondolatát letagadták, tudták, amikor a tárgyalásokba fogtak, tudták, amikor a nagyobb effektus kedvéért egyszer megszakították a tárgyalásokat, tudták, amikor a budai várban újra összeültek. Tudták, amikor a pénzpiac a kiegyezés bizonytalansága miatt a végsőkéig feszült s amikor egyetlen őszinte megnyilatkozásuk lecsendesíthette volna a nyugtalanságot. De ők akkor is színészkedtek s még jobban színészkednek most. Más, gerincesebb kormány azzal állott volna elő: Ime, a kiegyezés, amelyet megakartunk csinálni, mert Magyarországnak ez érdeke, mert ebben nem tudunk még bölcsőbbek lenni Deák Ferencnél. De ők sopánkodnak és pózolnak: bizony, mi másként szerettük volna!

Legyen meg az örömük. Taps nélkül, a kormányról lemásolt szomorú szárdüléssel szavazza meg a függetlenségi párt a kiegyezést, a közös vámterületet, a kvótafelemelést, (csak legalább erről az utolsóról is el lehetne mondani, hogy a gaz szabadelvű pártról maradt rájuk!) az ország pedig vegye tudomásul és kövesse a partecédulák sablonos jelszavát: Csöndes részvétet kéretik.

A csöndes részvét az alkotmánybiztosítókat is megilleti. Hogy lefogytak, hogy lesoványodtak ezek a biztosítók! Egyetlen törvényjavaslat lett belőlük, az is sápadtan, vérszegényen áll a kritika ítélete elé. A közigazgatási bíróság hatáskörét kiterjesztették, de egyúttal ismét törvénybe iktatják a szükségrendeletekhez való jogot, a főispánok különleges meghatalmazásának jogát és szűr alatt törvénybe csempézik — mert ez alkotmánybiztosítók, — az exlexben való újoncok és adóbehajtás lehetőségét is. Ebben a nemzeti érdekek hirdett törvényjavaslatban törvénybe iktatnak egész csomó joglemon-

dást, azért a kétesértékű engedményért, hogy a közigazgatási bíróság felülbíráhatja a kormány intézkedéseit, megsemmisítheti őket. De ha véletlenül még egyszer eljőnnének a darabontok, ha véletlenül még egyszer elkövetkeznék a nemzeti küzdelem ideje: vajjon a kormányoknak nem lenne-e gondjuk reá, hogy a közigazgatási bíróság bírái engedékeny és bárányszelidségű emberek legyenek, akik elismerik, hogy amit egy miniszter mond, az jól van mondva?

Az állami monopóliumok szaporítása. A kiegyezés révén vállalt új terhek és az állami költségvetés természetes nagyobbodásával járó kiadási többlet fedezése érdekében a pénzügyminisztérium az állami monopóliumok szaporítását tervezi. Ez közben már régi terve Wekerle Sándor miniszterelnöknek, aki több ízben hangzott, hogy a szesz alkalmasnak tartja az egyedáruságra. De megokolta teszi az új monopóliumok föllállítását az is, hogy egyes árucikkkel a kartelek határozott áruzsorát illeszkedjenek. Ha tehát az állami új monopóliumokat a kartelek tulkapásai ellen szervezik, ezzel a köznek tesznek jelentős szolgálatot. A monopóliumok szaporítása mellett azt is terbe vették, hogy új állami üzemeket létesítsenek és ez okból annak a kérdésnek tanu mányozásán fáradoznak, hogy miként lehetne a kereskedelmi és iparszabadság korlátozása nélkül olyan állami egyedáruságot kreálni, amely a szabad kereskedelmi versenynek kartelek alakítása útján való elnyomását meggátolná. Az ebben az irányban a pénzügyminisztérium által folytatott tanulmányok szerint erre még csak egy mód kínálkozik és ez az, hogy az állam az egyedáruság tárgyait tevő áruknak nem a belföldön való gyártását és a hazai gyártmányokkal való belföldi kereskedést, hanem a behozatali és külkereskedelmet monopolizálja. Ennek az elvnek alapján a jövőben a külföldi nyers dohány és a külföldi dohánygyártmányok behozatala, valamint a hazai nyers dohány kivitele, szóval a *dohánnyal és dohányárakkal való import- és exportkereskedés szintén állami monopólium tárgya lenne.* Ilyen módon több más áru, különösen *fényezésési cikkek* is ki lehet terjeszteni az állami egyedáruságot, azaz az állam monopolisztikus jellegű bevételei lényeges emelkedést mutatnának, anélkül, hogy a belföldi ipar és kereskedelem az állami egyedáruságok szaporításának kárát vallaná, illetve anélkül, hogy az állam a hazai gyártmányok megdrágítása útján jutna jövedelmi többletkez. Megemlítendő, hogy az egyedáruságot semmi szín alatt sem terjesztik ki a közszükségletet alkotó árukra, legyenek azok akár hazaiak, akár importáltak. Ezt a rendszert különben Franciaország már több áruval teljes sikerrel alkalmazta.

Szomorú kiegyezés.

★

A képviselőház ma délelőtt ülést tartott Justh Gyula elnöke alatt. Az ülésen Andrassy Gyula gróf beterjesztette az alkotmánybiztosítékokról szóló törvényjavaslatot. Utána Wekerle Sándor miniszterelnök terjesztette a Ház elé a kiegyezésre vonatkozó javaslatok komplexumát. Majd megválasztottak két bizottságot. Ezzel az ülés véget ért.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Budapest, október 16.

Nagy nap.

Zugnak-bugnak a folyosón. Egymás hátán járnak a képviselők, annyian vannak. Várják a kiegyezési javaslatokat.

Természetes, minden érdeklődés Wekerle Sándor felé fordul, mert ő fogja fölpattantani a rejtett titkot.

— Mikor terjeszted be, kegyelmes uram, a javaslatokat? — kérdik tőle.

— Mindjárt az ülés elején! — mondja a miniszterelnök.

Itt Justh Gyula közbeszól:

— Hohó, az nem lehet!

— Már miért ne lehetne? — vonja össze sötéten a szemöldökét Wekerle.

— Hát azért, mert még a bizottságok nincsenek megválasztva. Ha te beterjeszted a javaslatokat, melyik bizottsághoz utasítom majd én azokat? Hiszen egy sincs megválasztva. Ugy-e, belátod, hogy nem lehet az ülés elején beterjeszteni a kiegyezési törvényeket. Majd először megválasztjuk a bizottságokat.

— Az nem lehet, — makacskodott Wekerle. — Beck tíz órákor terjeszti be a javaslatokat Bécsben, hát nekem is akkor kell. Punktum.

Látható, hogy ez súlyos probléma. Nyomban bevonulnak hát az elnöki szobába Wekerle, Justh és Apponyi — s ott tanácskoznak erről a kérdéstről.

Míg tanácskoznak, híre terjedt, hogy *Ma zuranics* Boroszláv interpellációt intéz a kormányhoz a horvát ügyek dolgában.

A Ház ülését fél tizenegy órákor még nem nyitották meg. Az a hír jár a folyosón, hogy várják a bécsi képviselőház jeladását arról, hogy mikor kezdi a beszédjét odaát Bécsben Beck báró. Wekerle ugyanazon időben kívánja beterjeszteni a maga törvényjavaslatait.

Az alkotmánybiztosítékok.

Részletes tudósításunk:

Justh Gyula elnök fél tizenegykor nyitja meg az ülést.

A jegyzőkönyv felolvasása után — az is nagyon sok időt vett igénybe — hosszadalmas jelentések következnek.

Andrassy Gyula gróf belügyminiszter beterjeszti a közigazgatási bíróság hatáskörének kibővítéséről, a hatásköri bíróságról, a nyugdíjviszonyok megállapításáról szóló törvényjavaslatokat. Kéri, utasítsák a közigazgatási bizottsághoz. (Zajos helyeslés és éljenzés.)

Nincs közös vám!

Wekerle Sándor miniszterelnök röviden ismertetni kívánja az Ausztriával való megegyezéseket.

Maga a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok rendezéséről szóló szerződés és az azt becikkelyező törvényjavaslat oly alakban van kiállítva, aminő olyan államok közötti szerződések megkötésénél, illetve olyan államok közötti szerződések becikkelyezésénél szokásos, amely államok egymással különben semmiféle közjogi kapcsolatban sem állanak.

A szerződés beosztása nagyjában megfelel a vámszövetségek beosztásának, de tartalma messzeható különbségeket tüntet fel. Elsősorban szemünkbe ötlük, hogy az eddigi közös vámterület fogalma a szerződésből eltűnt. Nem lehet

teit azonban mellőzni annak kimondását, hogy a két gazdasági területet ezután is egységes vámhatár veszi körül, mert két előző kormány által a 1899: XXX. törvények ellenére megkötött kereskedelmi szerződéseket a szabad forgalom feltételezése mellett kötötték.

Magyarország saját önálló autonóm vámtarifáját röviddel a jelenlegi kormány megalakulása után az 1906. évi III. törvények alapján életbeléptette. A szerződés ezt az önálló vámtarifát ilyen gyanút ellenszeri, érintetlenül hagyja és az önálló vámtarifa teljes épségében ezután is érvényben fog maradni. De abból a célból, hogy a még ezután Ausztriával együtt teszen megkötendő kereskedelmi szerződések oly alapon legyenek tárgyalhatók, amely egyaránt érvényes mind a két államra, a szerződéshez az osztrák magyar monarchia két államának szerződéses vámtarifája van mellékelésként csatolva. Nem közös vámtarifa ez, hanem csak a két külön vámtarifa egyesítése, pusztán arra szánva, hogy tárgyalási instrumentum legyen.

Kereskedelmi szerződések.

Közjogilag egyik legnehezebb kérdése volt az a kiegyezésnek, hogy mi módon kell kötni ezentúl a kereskedelmi szerződéseket *harmadik államokkal?*

A szerződés ezeket a kérdéseket akként oldja meg, hogy fentartja az eddigi vámszövetségnek azt a rendelkezését, amely kimondja, hogy a külföldi kereskedelmi szerződéseket a két kormány megállapodásai alapján a közös külügyminiszternek kell kötni, de hozzá teszi, hogy a két államra való joghatályt al. Ausztriával együttesen fogja tehát ezután is megkötni Magyarország külföldi kereskedelmi szerződéseit, de mégis oly módon, amelyből ki fog tűnni, hogy az ily szerződések nem egységes területeire, hanem két állam területére vonatkoznak. Ennek egyik módjával már most megállapították, hogy az ily szerződéseket ezentúl nem csak a közös külügyminiszter vagy egy közös képviselő, hanem úgy a magyar, mint az osztrák kormánynak egy-egy képviselője is alá fogja írni.

Egy régi vitás kérdést is megoldottak. Osztrák részről ugyanis tagadhatták és tagadták is, hogy a fix lejáratú határidővel nem bíró szerződéseket a közös külügyminiszternek a magyar kormány egyoldalú kívánatára fel kellene mondania úgy, mint a határozott lejáratú határidővel bíró szerződéseket. Vitás volt ez azért, mert vitássá tehető, mert az eddigi vámszövetségek e kérdés tekintetében nem rendelkeztek eléggé határozottan. Gátja akart ez lenni annak, hogy Magyarország a lejáratú határidővel nem bíró kereskedelmi szerződéseket is felmondathat olyan időre, amiódan egy-egy gazdasági kiegyezési időszak lejár, esetleg az önálló vámterületet megvalósíthassa. Az új szerződés azonban biztosítja Magyarországnak és persze Ausztriának is azt a jogát, hogy kívánatára a fix lejáratú határidővel nem bíró szerződéseket is fel kell mondania 1917. december 31-re és ezzel szintén ledönti egyik akadályát annak, hogy az önálló vámterület 1917. december 31-ike után tényleg is megvalósuljon.

Kereskedelem és ipar.

A két állam eddigi gazdasági viszonyában nem egyszer zavarólag hatottak azok a véleményeltérések, amelyek a vámszövetségek egyes rendelkezései tekintetében a két kormány között koronként felmerültek. Ezeket a véleményeltéréseket eddig a két kormány levelezés és szóbeli tárgyalások útján igyekezett elintézni, de ez vajmi gyakran nem vezetett eredményre.

Hogy elejét vegyék az ebből származó bizonytalanságnak, a szerződés a jövőben felmerülő vitás kérdések eldöntésére *választott bíróságot fogad el.* A választott bíróság intézménye az újabb külkereskedelmi szerződésekben ugyyszólván általában elfogadott intézmény.

A választott bíróság öt tagból fog állani. Összeállításának módjánál a hágal nemzetközi állandó választott bíróság összeállításának módja lebegett szem előtt. Ugyanis mind a két kormány saját államának polgárai közül a szerződés egész idejére négy állandó választott bírót nevez ki s ezek közül fog mindegyik kormány minden egyes esetben kettőt kelet megjelölni. E négy személyhez az ötödiket, mint elnököt, előre megállapított névsorból fogják választani. Mindegyik kormány a másik állam legfelsőbb bírái közül öt-öt személyt nevez meg; mindegyik kormány ezután a másik megnevezte ötöt személy közül kettőt jelöl ki s e négy bíróból a sors fogja minden egyes esetben meghatározni, hogy melyik legyen az elnök.

A választott bíróság felváltva egyszer az egyik, másszor a másik államban fog összeülni. A választott bíróságnak gyakorlati jelentősége mellett közjogi fontossága is van. Az, hogy a választott bíróság ítél a két állam között, szintén egyik nyilvánulása annak, hogy a két állam nem vámszövetségben lesz, hanem hogy kereskedelmi szerződéssel rendezi gazdasági viszonyait. Emell a választott bíróságnak közjogi jelentőségét az a körülmény is, hogy a választott bíróság eljárásának szabályait annak az egyezménynek megfelelően állapították meg, amelyet az első hágal békekonferencia a választott bíróságra vonatkozólag hozott. Ebben világosan kifejezésre jut az, hogy a két államnak a mostani szerződéssel szabályozott viszonyát a nemzetközi jog szempontjai szerint kell megítélni. De nem lehetett minden kérdést a választott bíróság ítélkezése alá bocsátani. Nincs állam, mely a saját szuverenitásának kérdéseiben választott bíróság döntését elfogadná. Ezért azok a kérdések, amelyek a két állam szuverenitását érinthetnék, nem tartoznak a választott bíróság hatáskörébe és ezt világosan kimondották. Ilyen kérdések különösen azok, melyek a külföldi szerződések megkötésének formájára vonatkoznak, vagy arra, hogy milyen külföldi szerződések azok, amelyeket a két államnak ezután is együttesen kell kötni.

Választott bíróság.

A kereskedelem és ipar terén már eddig is fennállott viszonyosság szabatosabban körülíratott. Kiterjesztetett nevezetesen az adókon kívül az egyéb közterhekre is. A két állam utazói, kiknek igazolványai kölcsönösen elismeretnek, a két állam területén a belföldiekkel egyenlő elbánásban részesülnek. Ugyanez áll a két állam területén a vásárlókatókat tekintetében is. A viszonyosság alól csak a gyógyszerészek és tőzsdeügynökök vannak kivéve. Megszűnik a házalási szabályok egyformasága is e téren, valamint a vándoripar terén kisiparosaink és háziparosaink erős versenytől szabadulnak meg.

Szabadalmi ügyünk terén a szerződés tovább fejleszti az eddigi önállóságot, számos eddig szabályozatlan részletkérdést megold és a régi időkben fennmaradt közös szabadalmak tekintetében önálló elhatározást biztosít sok esetben a magyar hatóságnak.

A *védjegymustra* és mintaoltalom terén megszűnik az a kötelezettségünk, hogy a magunk törvényei az osztrák törvényekkel egyenlők legyenek. Biztosítva van e téren önálló jurisdikciónk és véget vet a szerződés annak a tarthatatlan állapotnak, hogy az osztrák áru

például Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Kínizsi Pál nevét, képét vagy ábrázolását, a magyar címert, a magyar nemzeti színeket használja fel védőjeggyül, megítésvető módon azt a látszatot kelteve, hogy a vevő magyar árut kap. Mert ha Ausztriában az árut ily jeggyel lajstromozzák is, a magyar hatóság kifogja jelenthetni, hogy a megítésvető jelzés Magyarországon oltalomra nem számíthat. Viszont más árujegyekre egyszeri lajstromozással meg lehet szerezni az oltalmat Magyarországra és Ausztriára kiterjedő érvényre.

A védjegymustra és mintaoltalom terén harmadik államokkal szemben is biztosítva van önállóságunk, mert ezentúl a francia, angol stb. ember csak Magyarországon is szerezhet oltalmat, míg eddig csak akkor tarthatott nálunk oltalomra igényt, ha azt Ausztriában is megszerzte. Biztosítva van továbbá az is, hogy harmadik államokkal e téren külön és Ausztria nélkül is szerződhetünk.

A tisztességtelen verseny terén biztosítva van a kölcsönös oltalom a két államban. A két állam kereskedelmi társaságai az eddigi feltételek mellett fognak továbbra is a másik állam területén működni.

Az utalási forgalom csak kölcsönös egyetértéssel engedélyezhető és szüntethető meg.

A magyar kormány kötelezettséget vállalt aziránt, hogy a budapesti drutózsde üzleti forgalmának oly irányú szabályozása céljából fog a törvényhozás elé javaslatot terjeszteni, hogy az irreális, különösen a játékgüyetek természetével bíró tőzsdeügyletek megakadályozásának, illetve hogy a tőzsdei ügyletekkel csak azok foglalkozhassanak, akiknek ez a hivatásuk. Ellenben az nincs kilátásba véve, hogy úgy mint Poroszországban, csak azok köthessenek ilyen ügyleteket, akik egy évévből kétszáz lajstromba felvették.

A budapesti drutózsde reformjára nézve a szerződésben a magyar kormány nem vállalt új kötelezettséget, hanem abban a keretben mozgó ígéretet tett, amelyet már a parlamentben is kifejezésre juttatott és amelyet bíról gyakorlatában már maga a tőzsdetanács is igyekezett kifejezésre juttatni.

A vasutak.

A vasuti ügyek terén az 1903. évi tervet szerinti, illetve az 1899. évi megállapodások egyrésze változatlan maradt, némely kérdésben azonban a megváltozott viszonyokra való tekintettel lényeges módosítások váltak szükségessé; azonkívül pedig több fontos új kérdés nyert ez alkalommal részint magában a megegyezésben, részint ezzel kapcsolatosan a lehetőséghez képest érdekeinknek megfelelő rendezést. A vasutügy terén annyiban maradt változatlan az 1899. óta fennálló állapot, amennyiben a fővasutak a katonai vagy általános forgalmi érdekek által megvont keretben ezentúl is egyenlő elvek szerint építettek és kezeltek, nem változnak az ezekre vonatkozó forgalmi alapelvek, a vasuti jelzésekre, a díjszabások kihirdetésére és a robbanó tárgyak szállítására vonatkozó szabályok.

Az eddigi kiegyezéssel szemben csupán az alaki eltérés mutatkozik, hogy tarifakérdések nem magában a kiegyezésben, hanem egy a mindkét állam államvasutal között a kiegyezéssel kapcsolatosan és annak egész tartamára szóló egyezményben találunk rendezést.

Függetlenül ugyan a kiegyezéstől, de annak kapcsán rendeztették a kassa-oderbergi vasut ügyei. — A kassa-oderbergi vasut éppen a legutóbbi időben oly sajnósan tapasztalt elégtelen teljesítményképességének fokozása biztosított.

A második vágányt Teschenig megépítették. Ez ugyanis legnehezebb része a vasutnak, többrendbeli kitérők, állomásbővítések és egyéb oly létesítmények építettek, amelyek a vonatok jelenlegi maximális számának közel 60 százaléka való szaporítását fogják lehetővé tenni.

A magyar forgalmat is szolgáló új oderbergi rendező pályaudvar fog építtetni, ami által a porosz államvasutakkal való forgalom lebonyolítása tetemesen meg fog könnyíttetni, ezenkívül Teschentől a porosz vasutig az oderbergi vonalon kívül a teschen dzidietzi vonal is rendelkezésünkre bocsátott, úgyhogy itt most tényleg a porosz határig két vágány áll rendelkezésre.

Mind ezek segélyével osztrák és poroszszelőlal szénbehozatalunk és folyton fokozódó észak németországi árukievitelünk zavartalan lebonyolításának vasuttechnikai előfeltételei biztosítva vannak.

A posta.

A posta és távirtdaigazgatás terén az új szerződés nevezetes vívmányt jelent.

Míg a régi vámszövetség szerint a postai igazgatási, kezelési, lezárolási szabályoknak a két állam területére nézve azonosoknak kellett lenniök és a szabályok csak közös egyetértéssel voltak megváltoztathatók, addig az új szerződés a magyar postának teljes önállóságot biztosít. A két állam között kölcsönös megállapodás csak a két állam egymás közötti posta és távirtdaigazgatására nézve kívántatik és ha ilyen külön megállapodás nem jönne létre, a magyar és osztrák postaintézmény egymáshoz való viszonyát az általános nemzetközi posta, illetve táviró szerződések szabályozzák. A posta és távirtda nemzetközi szerződések ezentúl nem tartoznak azok közé, amelyeket a két államra nézve a közös külügyminiszter köt meg, hanem e részben azonnal mindkét állam külön szerződés félként szerepel.

Pénzügyi kérdések

Azok az állami pénzügyi kérdések, amelyek Magyarország és Ausztria között rendezést igényeltek s amelyek vagy természetüknél fogva szorosan beletartoznak a két állam kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyainak szabályozására vonatkozó szerződésbe, vagy a gazdasági kiegyezésre vonatkozó tárgyalások során a két kormány valamelyike által felvetettek, a következők:

1. Az egyenes adók terén:

a) a kétszeres megadóztatásnak az üzleti két mindkét államra kiterjesztő vállalatok tekintetében és némely más esetben való elkerülése,

b) az értékpapírok kölcsönös megadóztatása,

c) a gőzhajózási szállítás használata után járó adó megszüntetése;

2. az állami egyedárúságok és az ipartermeléssel szoros kapcsolatban álló fogyasztási adók kérdése;

3. az úgynevezett magyar block rendezése;

4. a jegybank ügy;

5. az egyik állam adóssági kötvényeinek a másik államban minő elbánásban való részesítése.

1. A két állam pénzügyminisztereit által Budán 1896. évi december hó 18. án, Bécsben 1870. évi január 7-én a szabadalmazott osztrák államvaspálya társulat és az üzletüket mindkét államra kiterjesztő vállalatok, valamint az 1871. évi március hó 28. án az első cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság adójára nézve kötött és a magyar korona országaira nézve az 1870. évi XVII. illetve 1873. évi XIII. törvényekkel jóváhagyott egyezmények felülvizsgálását több körülmény elkerülhetetlenné tette. Az egyezményekben foglalt megállapodások ugyanis egyrészt már nem feleltek meg a változott viszonyoknak, másrészt több tekintetben hiányosak, illetve homályosak voltak, ennek folytán gyakran kételyekre és zavarokra szolgáltatott okot, amelyek nemcsak mindkét államkincstár, hanem az adózók érdekeit is jelentősen sértették. Ez pedig jórészt annak tulajdonítható, hogy az említett egyezmények megkötése idejében a Magyarországon, illetve az Ausztriában érvényben állott és rendelkezésekre nézve ugyszólván teljesen egybehangzó egyenesadó törvények Magyarországon 1875-ben, Ausztriában pedig 1896-ban sok tekintetben egymástól eltérő módon lettek megváltoztatva.

Ezek azok az okok, amelyek mindkét állam kormányzatát két új egyezmény megkötésére indították.

Az egyik egyezmény az üzletüket mindkét államra kiterjesztő vállalatok kétszeres megadóztatásának elkerülése végett, valamint az egyenes adók körébe tartozó némely más ügy iránt jött létre.

A másik egyezmény a tőke kamat és járadék-adóról szóló 1875. évi XXII. magyar törvényeknek, illetve a járadékadóról szóló

1896. évi október hó 25. én kelt osztrák törvénynek a másik államban kibocsátott értékpapírok kamataira való alkalmazása tárgyában jött létre.

Ugyanly egyöntetű eljárás állapított meg az üzletüket mindkét államra kiterjesztő egyéb vállalatok, nevezetesen a hitelintézetek, a biztosító társaságok, az ipari és kereskedelmi vállalatok megadóztatására vonatkozólag is. Az 1870. évi XVII. törvények homályos szövegezése folytán számtalan esetben egy és ugyanaz a vállalat mindkét államban, tehát kétszeresen lett megadóztatva.

A kétszeres megadóztatás elkerülése végett azonfelül a vásárlóteget megadóztatása is akként fog szabályoztatni, hogy magyar iparosok és kereskedők a vásárlóteget után csak akkor vonhatók Ausztriában adóztatás alá, ha osztrák területen üzlettelepet vagy egyéb be rendezéseket tartósan használnak. Ezzel a megállapodással sok jogos panasz nyer orvoslást.

Az előadottak szerint az új egyezmény a kétszeres megadóztatás lehetőségét kizárja, mert abban a fiókintézet, fióküzle telep fogalma minden kétséget kizáró módon körül van írva.

Az ipari adók.

2. Az ipari termeléssel szoros összefüggésben lévő közvetett adók terén, névszerint a szesz, a sör, az ásványolaj és a cukoradó terén megszűnik az állapot, hogy fogyasztásunk megadóztatásának, államháztartásunk e kiváló fontosságú bevételeinek mily mértékben való kihasználásánál Ausztria akaratát elhatározása által korlátozva voltunk. Az adóteher nagysága az ásványolaj megadóztatás terén az egyedárúság behozatala iránt saját hatáskörünkben fogunk intézkedni. Ennek megfelelően az önálló rendelkezésnek tartatnak fenn mindazok az intézkedések, melyek ezen adókhoz fűzött pénzügyi érdekeinknek kielégítése és védelme céljából szükségesek. Önálló rendelkezésnek tartatott fenn továbbá a szeszkontingensnek meghatározása s egyúttal oly eszből, hogy a kontingensnek a termelést szabályozó hatása teljesen érvényesíthető legyen, biztosítottatott jog arra nézve, hogy oly esetekben, midőn az Ausztriából behozott szesznek mennyisége saját kontingensünknek bizonyos részét meghaladja, Ausztria kontingensének megfelelő leszállítását is követelheszük és Ausztria azt leszállítani köteles legyen.

Az állatkivitel.

Igy az állatvásárokról kivitelre kerülő tenyész és haszon szarvasmarháknak különös ismertetőjelekkel kell ellátva lenniök, amely jelek egyszersmind a marhalevéllal is feltüntendők. Ha az állaton azonban már volt valamely a célnak megfelelő jegy, amely jegyet a marhalevéltre ugy is rá kell jegyezni, akkor újabb megjelölésre nincsen szükség.

E kölcsönös intézkedés biztosítékot nyújt az ellen, hogy a másik állam területén esetleg fellépett valamely járvány behurcolását igaztalanul ne írassák a tőlünk származó állatbevétel rovására.

A régi megállapodásokat kiegészítő második bővítés szerint a száj- és körömfájásnak nagyon veszedelmes uralgása esetén a két kormány a normalis viszonyokra megszabott óvintézkedéseken túlmenő eljárásokat alkalmazhat. Ez azt jelenti, hogy mint olykor az Ausztria részéről elrendelhető tilalom megelőzése céljából eddig is nem egyszer szükséges volt ilyen esetekben, maga a magyar földművelésügyi miniszter fogja elrendelni egyes területek lezárását a haszon- és tenyészállatok kivitele ellen. Mindazonáltal az exportáló állam, vagyis minket illetőleg a magyar földművelésügyi miniszternek, akit az állatforgalom zavartalan lebonyolítása elsősorban érdekel, önálló rendelkezési joga minden tekintetben teljesen biztosítva van. Egyúttal kellő gondoskodás történt, hogy a miniszter e részben a részletesen megjelölt szakbizottságok véleményét is meghallgathassa, anélkül, hogy saját intézkedésének teljes szabadságát azok véleménye alá volna kénytelen rendelni.

Végül, harmadszor, csekély módosítás jelentkezik abban, hogy kivitelre szánt haszon- és tenyészsertések megfigyelése öt nappal, harmincöt napról negyven napra meghosszabbított. A korábbi határidőnek ez a meghosszabbítása a tenyész- és haszonsertésekkel való kü-

lőben is jelentéktelen forgalom szempontjából alig jön számra.

Az önálló bank.

A magyar bank megváltása tárgyában meggyezett a kormány, hogy 12 éven belül megválthatja alacsonyabb és azontul magasabb árak mellett, de 24 éven belül okvetlen megváltandó.

A bank dolgában fenntartotta a kormány az elhatározást arra az időre, mire a bank a szabadalom meghosszabbítását kéri.

Az új megállapodások egyébiránt több tekintetben célszerűen szabályozzák a forgalmat. Így például lovak kivitele új szabályozást nyert.

Megszűnik jövőre abból eredő hátrány is, hogyha valahol a lovak közt rühkor lépett fel, ez a juhok forgalmát is gátolta s viszont a juhok közt fellépett hasonló betegség a lovak kivitelét is akadályozta.

Mindezenfelül még több, a szarvasmarha- és sertésforgalom előnyére szolgáló, következményében jelentékeny megállapodás történt, melyek végrehajtása mindössze az állattenyésztésnek és állatkivitelnek kétségtelen előnyököt fog biztosítani.

A bortermelés.

Azok közül a mezőgazdasági cikkek közül, melyeket Auszriába viszünk, igen közelről érint még bennünket a magyar borok és ezek között a tokaji bor kivitele is.

A magyar bortermelés és borkereskedelem védelme egyaránt szükségessé tették tehát, hogy az új szerződésben a magyar borok védelmét hasonlóképen intézményesen biztosítsuk.

Az új osztrák bortörvény azzal, hogy csak természetes bor készítését és forgalomba hozatalát enged meg s törköly-bornak forgalomba hozatalát céljából való készítését és forgalomba hozatalát feltétlenül tilja, a természetes bor védelme s a bort tartalmazó, vagy borhoz hasonló italok készítésének és forgalomba hozatalának korlátozása tekintetében szigorúbb rendelkezéseket állapít meg, mint aminek a törvényünkben s annak végrehajtási rendeletében foglalnak tért.

Ezzel kapcsolatban Magyarország viszont azt a kötelezettséget vállalta magára, hogy a bortermelést és a reális borkereskedést mi is oly szigorúan fogjuk védelmezni, mint azt az új és ami jelenlegi bortörvényünkrel szigorúbb osztrák bortörvényben az osztrák kormány statuálta.

A kvóta felemelése.

A kvóta felemelését Wekerle a következőkben jelentette be:

A megkötendő szerződés sok anyagi előnyt jelent. Tíz éve nincs a kvóta törvényileg megállapítva; a kvóta emelése iránt az osztrákok kívánságai egyre fokozódnak. Lelkiismeretes mérlegelése után annak, hogy nemzeti konszolidációnk érdekében békére van szükségünk, az az elhatározás érett meg a kormányban, hogy a kvóta felemelésébe bele kell menni. A kvóta felemeléséről szóló megállapodást szintén olvassa.

A magyar kvótabizottság megválasztása iránt még a mai ülésen indítványt tesz. Ha a két küldöttség meg nem állapodik, a két kormány törvényjavaslatot fog beterjeszteni s arra hat, hogy két százalékos kvótaemelést okvetlenül meglegyen. (Nagy mozgás. Taps a nemzetiségi oldalon.)

Wekerle Sándor: Mi a tapsra ezért nem reflektálunk!

Egy hang: Nem is lehet!

Lengyel Zoltán: Ezért volt a nemzeti küzdelem. (Nagy zaj. Mozdulás.)

Bizottsági választás.

Szünet után a képviselőház megválasztotta a bizottságokat. A hivatalos lista keresztülment, azzal a változtatással, hogy a pénzügyi bizottságba a horvátok által jelölt *Vrbancs* helyett *Drohobeczky* Gyula püspököt választot-

ták be. Ez az eredmény nagy abszolút időre elő a horvátok körében, viszont a függetlenségi párt tagjai éljenzésben törtek ki.

Végül *Mazzurancs* horvát képviselő interpellált a horvátokkal szemben követelt eljárás ügyében, mire az ülés véget ért.

A Kossuth-szobor helye.

Irtá: Jankó Gyula.

Megrendeltük a szobrot s a valóságnak kisebb mintája után, mind magunk, mind az alkotó művészek a képzelet eszközével belerajzoltuk azt a városház előtti térbe. Hiszen szinte mindnyájuk lelkében régen e hely volt e szobor helyéül kijelölve. A pályázati feltételek is pontosan úgy intézkedtek, hogy a szobor a városház tengelyébe kerüljön. Olyanformán gondolom a dolgot, mintha szobám egyik határtól falsikjára jelölném ki a festőnek, hogy adott nagyságu és tárgyú képet fessen oda. Ez néha sikerül, sokszor azonban úgy járunk az ily módszerrel, mint *Munkácsy* Honfoglalás képével: majdnem új hajlékot kellett számára emelni.

Ime, előttünk állanak a Kossuth-szobor sikerült konturjai is, a szobor alakjainak plasztikát jelző festésével. A megnyugvás érzete azonban elmarad. A tömegek mintha összezsugorodnának, a háttér túl túl mozgalmassá s határozottan mint konkurrens lép fel s emellett a két oldalt álló épület rossz befolyása szintén érvényesül. De eltekintve mindezekről, bizonyos sivár elemi szimmetria érvényesül: az egész elrendezésben, amelynek szabályossága csak a képzelet érzéket elégítheti ki, — na meg a mérnöki műszereket.

Ma megjelent a kép más környezetben, más térben, más levegőben. Nem hiszünk szemeknek és mégis megmeríték tenni, megszakítanak a szent és sérthetetlen pusztá utvonalt? Nem lesz-e forgalmi akadály? Autóbusz, lövonat, villanyos és a kocsik áradata! Micsoda bonyodalmak! Azután a bejövőknek a szobor hátát fordít! Mind megannyi ellenvetés! Okoskodásnak helye lehet bőven. Ezekre csak annyi megjegyzésem lehet, hogy a szobor tömegeivel, hogy úgy mondjam hátra felé is kialakul, sőt a lovas alak ezen felületére van tapasztva; na azután csak csatában kellemetlen dolog, ha az ember hátát látják.

A szobor előnyösebb elhelyezésére e pillanatban gondolnunk sem lehet, az összes háttérben levő körvonalak harmonikus, festői foltot rajzolnak le a levegőben s a szobor legjobb keretét alkotják. A mellő tengelyben állva, a csanádi vasutak épületének tornya a legkiemelkedőbb csücs. Lankásan süllyednek azután a háttérök gerincei, éles, hegyes kiemelkedés a luteránus templom csücsa, melyhez rövid megszakítással csatlakozik a szobor szilhuettje, alacsony karéjszerű záróvonalat alkotva a vasúthoz vezető utvonalt végső háza és fácskáival. Ezen háttér alsó részén a levegő is sűrűbb és lilásabb, mely fölött a tiszta levegő mintegy emeli a szobor Kossuthját.

Hiányzó láncszemet alkot ily elhelyezésben a szobor, elősegíti a tér lezárását. Oly szoborban, melynek falait hatalmas nyílások törlik át, nem érezzük magunkat védve, olyan se kint se bent állapot ez — épp így áll ez tereknél is. A szem minden oldalt objektumokat keres és minél jobban sikerül a teljes elzárás, — természetesen arányos épületmagasságokat feltételezve, — annál sikerültebb annak a térnek a képe. Középkori városoknál tapasztalható az, hogy az utcák betorkolása olyan, hogy a

tér látképe soha sincs megszakítva mély perspektívát alkotó utcákkal.

Félsiker a szobor jó elhelyezése s e sikerhez e próba föltétlenül közelebb vitt, a nehezebb rész megoldása pedig valószínűleg a művészeké. De különben szoborhoz és képhez — mindenki ért.

MULATSÁGOK.

(=) Mulatság Kisjenőn. A kisjenő erdőhegyi műkedve ifjuság, október hó 20 án, a „Polgári Olvasó Kör”-ben, felelősközi II. Rákóczi Ferenc arcképének beszerzésére, felelősközi pedig a „Polgári Olvasó-Kör” javára műkedvelő előadással egybekötött zártkörű táncestélyt rendez.

Exhumálás Aradmegyében.

Gyilkosság, vagy baleset?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 16.

Titokzatos ügyben folytat most vizsgálatot az aradi kir. ügyészség. A vizsgálat egy holt ember körül folyik, akit hétfőn eltemettek abban a hiszében, hogy természetes halállal halt meg és kiről hozzátartozói most azt állítják, hogy bünténynek lett az áldozata. A titokzatos eset előzményeiről következő tudósításunk számol részletesen:

Bélzerind községben október 6 án az utcán halva találták *Farkas Antal* földmivest. Testén semmi nyoma nem volt a külérőszaknak és a halottkém bizonyítványa alapján, mint szívszélhűdésben elhunytat, annak rendje és módja szerint eltemették.

Csak a temetés után ébredt a gyanu hozzátartozóiban, hogy *Farkas nem természetes halállal halt meg*. Ezt a gyanut megerősítették azok is, kik a halottat mosták és öltöztették és kik a halott nyakán állítólag kék foltokat láttak.

Farkas Antal özvegye a gyanu alapján elment a kisjenői járásbíróhoz és ott előadta az esetet. Mindjárt meg is mondta, hogy kiket gyanúsít a gyilkossággal. *Farkasnak* ugyanis két ellensége volt a faluban, az egyiket szeptember 28 án *felpofozta*, a másikat szeptember 30 án *vasvillával megszurkálta*. Az özvegy azután részletesen elmondta a hirtelen haláleset körülményeit, melyek a következők:

Október 6 án estefelé ment haza a kocsmából *Farkas Antal*, hol jóval többet ivott a kelleténél. Részegen tért haza, a feleségével kiabált, hogy *főzzön hamar vacsorát*, azután lefeküdt a háza előtt levő *árokba*. Az asszony elment hazulról, hogy *hust hozzon* és mire rövid idő múlva visszatért, az *ut közepén* találta meg az urát holtan.

A kisjenői járásbíró az esetről telefonon jelentést tett az aradi ügyészségnek, mely elrendelte a nyomozást. Miután az igazságot más-kép kideríteni nem lehet, az ügyészség *elrendelte a holttest exhumálását* és felboncolását. A boncolás azután meg fogja állapítani, vajjon gyilkosságnak áldozata e *Farkas Antal*, vagy részeg állapotában szívszélhűdés okozta halálát.

A holttestet holnap délelőtt exhumálják a bélzerindi temetőben, hol azonnal fel is boncolják. A vizsgálatot a titokzatos halálkozás ügyében *Kovács Mihály* aljárásbíró, a kisjenői járásbíró vizsgálobírája vezeti. A boncolásnál az aradi ügyészséget *Pogonyi Nándor* dr. kir. alügyész képviseli, a boncolást *Ausztroweil*, *László* dr. és *Posgay István* dr. törvényszéki orvosok végzik.

Nyolc korona.

A nemzeti kormány — a negyvennyolcasoknak.

Honvédőrmester, aki koldulni akar.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 16.

Tóth István a negyvennyolcasoknak egyike. Nem a mai negyvennyolcasoknak, a kik a dicső múlt gazdag kamatait a kormánypárti terített asztaloknál költhetik el. Hanem az ötvenkilenc esztendő előtt való negyvennyolcasok törődött glédájának egyik katonája. A halált osztó napokban csatákban járt, sebet kapott, fáradott; — talán csak azért, hogy a mai negyvennyolcasok az ő érdemeiért kormányra jussanak.

Az ő haditetteiknek, az ő dicső példájuknak, küzdéseiknek kultusza, emlegetése csakugyan kitűnő politikai eszközzé vált, amelyről a hatalmon levők most se tesznek le. Most is a multnak, a Negyvennyolcasok hagyományain élőködnének, s azokban a pillanatokban, amikor az Ausztriával való kiegyezést megszavazzák, titáni erővel verik a mellüket, hogy ők nem lettek hűtlenek a negyvennyolcas eszmékhez.

Hát e fölött vitázni lehet. Azt azonban a megcáfolatlan példa illusztrálja, hogy mennyire hálások ők azokhoz, akiknek politikai sikereiket köszönhetik, s akiknek kultuszát olyan kitűnően kamatoztatják. Es hogy a nemzeti kormány, amely a szoborleleplezéseknél oly hangosan ünnepeletti magát, mint becsüli meg az élve maradt küzdőket.

Tóth István, gyoroki földmives, 1848—49 es honvédőrmester szomorú esete ez a példa. Ez idő szerint nyolcvan esztendő és törődött testtel viseli a sebhelyeket, a melyeket a haza védelmében kapott. A felesége hetven esztendő és szintén keresetképtelen. Nem kell azt hinni, hogy a haza egészen hálátlan maradt iránta. Kap nyugdíjat; előbb évi 120, most pedig évi 180 koronát. Szóval *havonta tizenöt koronát*. Hogy ebből az összegből két, dologra képtelen ember meg tud-e élni, arra, ugy látszik, a hazának nincs gondja.

Amíg birta a munkát, nem keveselte. De most ő is, meg a felesége is elgyöngültek s nem tudja emelni a kenyérkereső szerszámot. A szükség azután arra szorította a honvédőrmestert: kérvényt adott be a szolgabíróhoz, hogy adjon neki *engedélyt — a koldulásra*.

Nem tudjuk, hogy a hivatalok szabályrendeletei megengedik-e a tisztviselőknek, hogy az akták olvasása közben belső megindulást érezzenek, vagy a szégyentől piruljanak. Bizonyos, hogy nem lehetett a fölemelő érzések egyike, amikor a szabadságharc katonájának azt a kérését kell referálni: szabad-e neki koldulni, vagy sem. Ugy látszik, ebben az esetben mégis urrá lett az önérzet a bürokratizmuson. Az alispáni hivatal a könyörödomány-gyűjtési engedélyt nem adta meg, hanem az ügyet *főterjesztette a miniszterelnökséghez*, amelyben azt ajánlotta, hogy az öreg honvédőrmestert ne bocsássák kolduskeresetre, hanem a nyugdíján felül adjanak neki *állandó segélyt*.

És a nemzeti kormány, a negyvennyolcas kormány a kérést egyszerűen *elutasította*. Azaz, ne fordítsuk el a valóságot. Nem áll, hogy a miniszterelnök nem tett volna semmit Tóth István érdekében. Adni nem adott; ha-

nem a kérvényt átküldte az országos honvédsegélyző egyesülethez, hogy adjon az, ha akar. És az országos honvédsegélyző egyesület kivételesen és kegyelmesen adott is: *nyolc koronát*. Nem havonta, sőt nem is évente nyolc koronát; hanem egyszer s mindenkorra, örök időkre való végkielégítésként 8, *azaz nyolc koronát*. Azzal kész.

Igy jöttek le a megyéhez az akták. Itt, ugy halljuk, valamivel jóvá akarták tenni a durva elutasítást. A megye pénztárából negyven koronát utaltak ki, s a főispán, az alispán meg a többi tisztviselők összeadtak a számára száz koronát. Mire az, meg a miniszterelnökség protekcijával kapott nyolc korona elfogy: Tóth István 1848—49-iki honvédőrmester az élete párjával elmehet koldulni.

A mialatt ő koldulni jár, az országban tovább zugsnak a fenséges multról, a Negyvennyolchoz való törhetlen ragaszkodásról a beszédek. Szobrokat, honvéd-emlékeket avatnak föl, csatahelyeket koszoruznak. És mialatt az öreg honvédek, a régi negyvennyolcasok hátán a politikusok vígan emelkednek az államtitkárságok, sőt a bársonyszékek fölé, — a csaták hőseit, a frázis helyett vért ontó katonákat kifizezik, egyszer s mindenkorra: nyolc koronával. Történik pedig ez a legnemzetibb kormány alatt, amely Magyarország egén valaha ragyogott.

Az alkotmánybiztosíték.

A törvényjavaslat részletei.

Gyenge eredmény.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 16.

Sűrű taps, lelkes éljenzés fogadta Andrassy Gyula gróf rövid és száraz bejelentését, amelynek kíséretében a parlament elé terjesztette a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről szóló, ugynevezett alkotmánybiztosítéki törvényjavaslatot.

A javaslat legérdekesebb pontjai szöveg szerint a következők:

A magyar királyi közigazgatási bíróságról szóló 1896: XXVI. t.-c. második részének II. fejezetében felsorolt eseteken felül, amennyiben a kérdés nincs a rendes bíróság hatáskörébe utalva, a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye: a miniszternek (kormány), vagy a miniszter (kormány) bármely közegének a törvényhatóságra sérelmes rendelete, határozata és intézkedése ellen azon az alapon, hogy azzal a miniszter (kormány), vagy a miniszternek (kormány) közegének a törvényhatóságnak, a törvényhatóság szerveinek vagy közegének törvényes hatáskörét sérti, a törvényhatósággal szemben valamely hatósági jogot törvényellenesen gyakorol, törvényt vagy más törvényes szabályt sért.

A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye különösen akkor, ha az a kérdés válik vitássá, vajjon a miniszternek (kormány), vagy a miniszter (kormány) bármely közegének volt-e a törvény szerint joga ahhoz, hogy:

a) megsemmisítse a törvényhatóság határozatát, vagy a törvényhatóság helyett *maga határozzon*;

b) a szabályrendeletre nézve módosítást, vagy átalakítást kívánjon, vagy ren-

deleti uton maga állapítsa meg a szabályrendeletet;

c) a törvényt, vagy a kormánynak a törvényhatósághoz intézett rendeletét a törvényhatóság helyett *maga hajtsa, vagy hajtassa végre*.

A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye továbbá akkor is, ha az a kérdés válik vitássá, vajjon a miniszternek (kormány) volt-e a törvény szerint joga ahhoz, hogy

a) a vármegyei törvényhatóságok közigazgatási, árva és gyámhatósági kiadásaira járó *illetményeket ki ne szolgáltatassa*;

b) a községi (kör-) jegyzők és segédjegyzők javadalmazásának kiegészítésére járó *államsegélyt, személyi és korpótiékokat a vármegyének rendelkezésére ne bocsássa*.

Az e törvény alapján emelhető panasz joga megilleti:

a) a törvényhatósági bizottság közgyűlését;

b) a törvényhatósági bizottság tagjainak legalább felét együttesen. A törvényhatósági bizottság közgyűlésének az a határozata, melylyel a panasz emelését kimondja, *felelőssel meg nem támadható* s a miniszter által semmi címen felül nem bírálható.

Az e törvény szerint emelt panaszt mindig írásban kell benyújtani, még pedig a törvényhatósági közgyűlés panaszát a miniszternél, a törvényhatósági tagok panaszát pedig a törvényhatóságnál. A miniszter a panaszt érkezésétől számított 6 nap alatt köteles a közigazgatási bírósághoz áttenni, kivéve, ha a megtámadott rendeletet, határozatot vagy intézkedést visszavonja, vagy a kérelemhez képest módosítja. Ha a törvényhatóság panasz a miniszterhez való felterjesztésétől számított 8 nap alatt nem nyer megfelelő választ, a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese a panasz másodpéldányát — az előzmények előadása mellett — a *közigazgatási bíróságnál nyújtja be*.

A törvényhatósági közgyűlés panaszát abban az esetben, ha a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese a főispánhoz (főpolgármesterhez), illetőleg a miniszterhez az illető ügyben már jelentést tett, közvetlenül a közigazgatási bíróságnál kell benyújtani.

A megsabott időn belül emelt panasz sem függeszti fel a végrehajtást, *ha a panasz a szabadságot és tartalékos katonák behívására vonatkozó rendeletek ellen irányul*.

A közigazgatási bíróság az e törvény által hatáskörébe utalt ügyekben, amennyiben a panasznak helyt ad, a megtámadott rendeletet, határozatot vagy intézkedést csak megsemmisítheti, de érdemlegesen nem intézkedhetik. Kivételnek e szabály alól a vármegyék illetményeinek és államsegélyének megtagadása miatt emelt panaszok.

Ha a törvényhatóság, illetőleg ennek első tisztviselője valamely rendelet, határozat, intézkedés végrehajtása körül fennálló törvényes köteleességét elmulasztaná vagy megtagadná: az 1886: XXI. t.-c. 64. §-ában és az 1872: XXXVI. t.-c. 70. §-ában körülírt *felhatalmazásnak van helye*.

Oly rendeletekre nézve, melyek az országgyűlés által meg nem szavazott adóra, vagy meg nem ajánlott ujoncokra vonatkoznak, a *jelenlegi törvényes állapot marad érvényben*.

Az alkotmánybiztosítékok tehát leolvadtak erre az egyetlen, nagyon is kétes értékű javaslatra, amely azt célozza, hogy a közigazgatási bíróság főfelbírálhassa a kormány rendeleteit. A rendeleteket panasz esetén is csak akkor változtathatja meg a bíróság, ha a vármegyék államszegélyének megtagadásáról van szó. Egyébként csak megsemmisítheti.

Ez a vivmány. Ezzel szemben a törvény újból elismeri a különleges felhatalmazás jogát. Törvénybe iktatja, hogy tartalékos és szabadságolt katonák behívását nem lehet megtagadni. Az exlexes ujoncokra és exlexes adókra pedig megmarad a „jelenlegi törvényes állapot.”

A gáncsoskodásnak nincs értelme. Vivmánynak vivmány ez a javaslat, azt el kell ismerni. De el kell ismerni azt is, hogy az alkotmány biztosítékai nagyon keveset nőttek vele.

Egy főmérnök kálváriája.

Hivatalvesztés és felmentés.

Nem panama, hanem tévedés.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 16.

Érdekes esemény tartja izgalomban Hódmezővásárhely tanácsát és közönségét. Egy belügyminiszteri döntés folytán ugyanis most két főmérnöke van a városnak. Genál Gyula volt főmérnököt kisebb szabálytalanságok miatt három évvel ezelőtt fegyelmi úton elmozdították állásától és azóta, bár a fegyelmi ítélet még nem volt jogerős, új főmérnököt neveztek ki. A belügyminiszter most megsemmisítette a legszigorúbb fegyelmi ítéletet, sőt a fegyelmi büntetést teljesen mellőzendőnek tartva, Genált visszahelyezte állásába. Hódmezővásárhelynek tehát most két főmérnöke van és méltán megérdemli az érdeklődést, hogy e példátlan esetben hogyan fognak dönteni, ki lesz Hódmezővásárhely főmérnöke? Az eset előzményeiről tudósításunk a következő:

Három évvel ezelőtt nagyobb panamázással vádolták Genál Gyulát, Hódmezővásárhely főmérnökét. A vádak szerint a főmérnök közszállításkor és középítkezéseknél sápot kapott. Az elhangzott vádak alapján szigorú vizsgálatot rendeltek el Genál Gyula ellen és bár a vizsgálat általánosságban csak apró szabálytalanságokat állapított meg. Káldor Miksa hódmezővásárhelyi lakos terhelt vallomása alapján a fegyelmi választmány hivatalvesztésre ítélte a főmérnököt.

Genál Gyula megfélembreztette a „halálos” ítéletet, de a főlebbezés elintézésébe sem várva, elmozdították állásától. A volt főmérnök elhagyta Hódmezővásárhelyt, a fővárosba költözött családjával, hol nyomorral küzdve várta ügyének elintézését. A belügyminiszter egyszer már új eljárásra utasította a fegyelmi választmányt, de az megint csak hivatalvesztésre ítélte Genált, aki ismét főlebbezett. Időközben a Genál-család egész kálvárián ment keresztül. A nyomort tetőzte a szegénység. Genálné már kétszer követelt el öngyilkossági kísérletet és Genált is többször foglalkoztatta elkeseredésében a halál gondolata.

Most végre fordulat állt be az ügyben. Megérkezett a belügyminiszter leirata, mely megsemmisíti a fegyelmi választmány ítéletét. A leirat elismeri, hogy Genál követelt el szabálytalanságokat, „mintegy azonban — így szól a leirat — Genál Gyula volt főmérnök ál-

tal elkövetett fegyelmi vétségek nem oly súlyos természetűek, hogy azok a legsúlyosabb fegyelmi büntetés alkalmazását kellően indokolják, hanem inkább csak a közigazgatási ügymenetben járatlan hivatalfőnök tévedéseinek és mulasztásainak tekinthetők, jelen esetben a fegyelmi büntetés alkalmazásától egészen eltekinteni kellett.”

A miniszter döntése érthető konsternációt keltett Hódmezővásárhelyen, hol most a hangulat a jogtalanul és méltatlanul elüldözött ember mellett nyilatkozik meg. És kíváncsian várják, vajjon visszaköveteli-e már régen betöltött állását Genál Gyula, vagy beéri a kártérítéssel, melyhez kétségtelenül joga van és melyet anynyi méltatlan szenvedés után meg is érdemel.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Callitörök: Troubadour, opera. Fodor Aranka vendégfőléptével. (Bérlés B.)

Péntek: Carmen, opera. Fodor Aranka vendégfőléptével. (Bérlés C.)

Szombat: A sogun, operette. (Bérlés A.)

Vasárnap: Délután: Koldusdiák, operette. Este: A dolovai nábob leánya, szimf. Paulay Erzsike vendégfőléptével. (Bérlés B.)

* Sogun. A művezetőség, tekintettel arra, hogy a loversenyek alkalmával sok idegen is tarózkodik Aradon, szombatra Sogun-t tűzte ki előadásra, hogy így a vidékiek is megismerhessék ezt a bájos zenéjű, fényesen kiállított operettet.

* Kócián 2-ik hangversenye. Mult vasárnapi számunkban közöltük, hogy a fiatal hegedűorias minden várakozást felülmuló szenzációs sikere következtében e hó 20-án, vasárnap, új műsorral ugyancsak a „Fehér Kereszt szálló” nagytermében megismétli hangversenyét. A mint a hozzánk beküldött műsorból látjuk, a jövő vasárnapi program még a multkorinál is sokkal szebb és többet ígérő. Meglátszik e műsoron, mely Paganini, Chopin, Tschai-kowski, Grünfeld, Bach, Ries, Wienawski, Friml, Sefcik stb. legkiválóbb remekait tartalmazza, hogy a művész előzékeny figyelmességgel tekintettel volt a műsor összeállításánál az aradi közönség ízlésére és igényeire. Nemcsak a hangversenylátogató közönség, de Arad összes zeneművelői és zeneértői is, szinte extázisban vannak a multheti hangverseny, ugyszólván megrázó hatása alatt. Az élénk érdeklődésből ítélve, melylyel ezen vasárnapi zenei eseményt városszerzte tárgyalják, — a 20-iki hangversenynek nagy sikerrel vélünk jósolhatni. Mint a rendezőségtől értesülünk, az előjegyzések már hétfő reggel óta serényen folynak és azt hisszük, hogy az, amit ez a fiatal cseh hegedű boszorkánymester a vasárnapi hangversenyen produkálni fog, felül fogja mulni mindazt, ami Aradon a hangversenyek annaleiseiben feljegyezve van.

* Fodorné Aranka — Azucéna. Tegnep este érkezett meg Aradra Fodorné Aranka, a m. kir. Operaház ünnepelt alt-énekesnője, hogy mint az aradi Nemzeti Színház vendége megkezdje vendégszereplésének sorozatát. Első alakítása a csüörtöki „Troubadour” cigányasszony lesz, mely a művésznőnek egyik legjobb szerepe és mely Fodornénak az Operaházhoz való szerződésével óta lett ismét Dalszínházunknak kiválóan vonzó műsordarabja. Másnap, pénteken Fodorné „Carmen”-jében fog újból gyönyörködni az aradi közönség. A fiatal művésznő e felejthetetlen alakításával már a külföldnek az elismerését is kivívta a berlini királyi operában való legutóbbi fellépése során, amely alkalommal nemcsak a ma már mindinkább ritka számta menő hatalmas alt hangját fogva ünnepelte a német kritika az ifjú „agya” énekesnőt, hanem hódolattal adózott annak a nemes, sokoldalu művészi kvalitásnak, melyek Fodorné Aranka egész színvonalát lényegesen elöltik. Az aradi közön-

ség bizonyára nem fog fukarkodni elismerésével Szerdrey Mihály színigazgató iránt is, aki e hazai művészhetség mindenkép értékes vendékjátékát lehetővé tette.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap délután a Koldusdiák, ez a régi szép operette kerül színpadra, amelyet két hét előtt frissített fel a művezetőség. Este Drótosról, Lehár Ferenc bájos zenéjű operettje szerepel műsoron, először az idényben.

A miniszterium tolvaja.

Éhség, vagy becsület.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 16.

Hideg télvíz idején, egy januári napon, busan körmölt hivatalában L. Vilmos diurnista a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban. Szorgalmasnak, pontos alkalmazottnak ismerte mindenki a dacára, hogy felebbvalói meg voltak vele elégedve, napidija még sem rugott többre napi két koronánál. Ez bizony sok volt az éhenhalásra, de édes kevés ahhoz, hogy abból mindennap jóllakjon. A dátum már nagyon magas volt s így a hónap vége felé még szomorubb volt a diurnista helyzete. Kiforgatta összes zsebeit, de hiába keresgált, összes vagyona mindössze négy fillerre rugott. Ebből kellett volna aznap megebédelnie és megvacsorázni. L. azért nem busult. Szokva volt már ehhez. Tudott egy péket, aki négy fillérért hatalmas darab szíraz kenyeret szokott adni s ami a fő, olvasni való újságpapírosba csomagolja az enni valót.

Két órakor felcshelődött íróasztala mellől s hazafelé készült. Hivataltársai már mind elmentek. Az egyik ott felejtett asztalán egy díszkötésű könyvet, „Aesopus meséit.” L. gondolkodni kezdett, elvigye-e a könyvet, vagy otthagyja?

Végre is reggelig kiolvasom s akkorra észrevélenül visszateszem a helyére, mondotta s zsebre vágta Aesopus meséit.

Utközben azonban nagy baj történt. A szegény diurnista zsebéből valami csirkefogó kilopta a könyvet. Szóval a könyv elveszett. L.-t nagyon lesújtotta a csapás. Tudta, hogy reggelre észreveszik a hányt és őt fogják meggyanusítani. Semhogy tolvajnak tartásák, elhatározta, hogy még bűn árán is elhárítja magáról a gyanút. Visszament a miniszteriumba s ott a segébhivatali helyiségekből ellopott három kötet rendeletek tárá. Összesen 1 k. 60 fill. kapott értek s ezen a pénzen pedig nem tudta megkapni az elveszett könyv díszkiadását. Mit tehetett egyebet, elvacsorázta az egész pénzt. Másnap kiderült mind a két bűn s nemcsak hogy elcsapták, de lopás miatt fel is jelentették.

Ma tárgyalta ezt a pört Jamniczky bíró tanácsa. A vádott sirva beszélte el a lopás történetét. Az elnöklő bíró magát is meghatótta a diurnista szomorú története s megkérte a jelen volt segédhivatali igazgatót, telefonáljon be a miniszteriumba s kérdezze meg, kívánják-e a vádott megbüntetését.

A miniszteriumban nagyon szigoruak az urak. A válasz az volt, hogy igen.

A bíróság a vád fentartása folytán a 92. szakasz alkalmazásával lopás vétségében mondotta ki bűnösnek a diurnistát s elítélte három napi fogházbüntetésre. Percsáig tartó kétségbeesett sírás után a vádott kijelentette, hogy az ítélet ellen főlebbezést jelent be.

A kiegyezés hatása.

Általános lehangoltság.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 16.

Nem kell hozzá sok jóstehetség, hogy a kiegyezés nyomán támadó hangulatok zavaros voltát előre megítélje valaki. Soha, a szabadelvű éra legerősebb uralma idején sem volt merészsége magyar miniszterelnöknek, hogy olyan vakmerő személyvesztéssel álljon a parlament elé, mint a minővel ma Wekerle Sándor a kiegyezési javaslatokat betérjesztette. Vivmányokat mert emlegetni Magyarország miniszterelnöke, aki ma lerontotta politikai multjának még megmaradt nimbuszát is, mikor vivmányokat emlegetve egy politikailag is erkölcsstelen játék eszközévé tette magát a két százalékos kvóta-emeléssel, az önálló bank eltemetésével állott oda a parlament elé.

A mai expozé után máris zavaros hangulat fogadta a kiegyezést, noha a pillanat hatása alatt, ügyes csoportosítással valamelyes vivmányt mégis tudott felüntetni Wekerle. De hogy mi lesz holnap, az nem tudható. Ámbár a tigrisek könnyen szelidíthetők...

Távirati tudósításunk:

A pártkörökben.

A pártkörökben már régóta nem volt oly élénk élet, mint ma. Különösen a függetlenségi pártot kereste fel sok képviselő, hogy a kiegyezés részletei felől tájékozódjanak, mert még mindig voltak optimisták, akik nem hitték, hogy oly kevés engedménnyel szemben oly nagy terheket kell elviselni.

A párt nagy része *Holló Lajos* álláspontját foglalja el, amely szerint a függetlenségi párt csak abban az esetben szavazhatja meg a felemelt kvótát, ha a kvóta felemelése és az önálló jegybank létesítése között *junktumot kötnek*. Megelégedve a kiegyezéssel senki sincs, mert senki sem számított arra, hogy a kvótát két százalékkal akarják emelni, holott csupán egy százalékos emelésről volt szó.

Természetes azonban, hogy a függetlenségi párt ennek dacára *meg fogja szavazni* a kiegyezést, mert csak kevés azon képviselőknek a száma, akik kijelentették, hogy a kiegyezést semmi körülmények között nem szavazzák meg és abban az esetben, ha *Kossuth Ferenc* a kiegyezés megszavazását pártkérdéssé teszi, hajlandók lesznek levonni a konzekvenciákat. A legtöbben a párt tagjai közül ki szeretnék vonni magukat a szavazás alól. *Apponyi Albert* gróf ugyan csillapítani igyekezett az elégedetleneket, de távozása után újból kitört az elégedetlenség.

Az alkotmánypártban sokkal kedvezőbb a hangulat. Itt a kiegyezést elfogadhatónak tartják, habár *itt is van néhány elégedetlen*.

A néppártban még *a legeggyöntetűbb a hangulat*, amennyiben a párt tagjai elég kedvezőnek tartják a kiegyezést.

Bécsben.

Bécsből jelentik: Itteni politikai körökben sem talál olyan kedvező fogadtatásra a kiegyezés, mint azt a Beck-kormány remélte. Több párt különösen politikai okokból elégedetlenkedik. Így a ke-

resztény szociálisták, akik meg akarnak tagadni Magyarországgal minden közöséget. Az agráriusok szintén heves ellenzői a kiegyezés megkötésének, a csehek pedig nemzeti követelések teljesítését várják a kiegyezés megszavazásától és csak abban az esetben hajlandók az engedékenységre, ha a kormány nemzeti engedményeket tesz.

A többi pártok, különösen a lengyelek, *igen kedvezőnek taladják* a kiegyezést és meg is fogják azt szavazni.

Wekerle és a kvótaemelés.

— A két százalék. —

Wekerle Sándor a kvótáról beszél a Házban:

— Tisztelt Ház! Egyet mondom, kettő lesz belőle!

Halál a tárgyalóteremben.

Gyilkos vallomás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 16.

Ahol máskor a kisebb-nagyobb sommás pöröket szokták tárgyalni és elintézni, ott ma szomorú szenzáció történt. Az aradi járásbíró-ság egyik tárgyalótermében, ma egy felperes összeesett és meghalt abban a pillanatban, mikor az alperes tagadván, hogy tartozik, hajlandónak nyilatkozott erre letenni az esküt. A szomorú szenzációról következő tudósításunk számol be részletesen:

Csordás Ede aradi mészáros néhány héttel ezelőtt egy üszőt akart vásárolni *Deák János* parasztagasztól. Megkötötték az alkut és *Csordás* 20 korona foglalót adott *Deáknak* és megegyezett vele, hogy másnap behajtja hozzá az üszőt és akkor az egész vételárat kifizeti. *Deák* másnap beállított *Csordáshoz*, de az üszőt nem hozta magával. Több kifogást mondott és másnapra ígérte, hogy behajtja az üszőt. Ez így tartott néhány napig, mire *Csordás* türelmetlenkedni kezdett és követelte vissza a foglalót. Vissza is kapott a 20 koronából kilencet, 11 koronával azonban *Deák* adós maradt. *Csordás* másképpen nem juthatott pénzhez, bepörölte hát *Deákot* a 11 koronáért. A községi bíróság megítélte az összeget, de *Deák* megfőlebbezte az ítéletet, tagadván, hogy bármivel is tartoznék. Így került ma az ügy az aradi járásbíró-ság elé.

A felek ma délelőtt féltizkor jelentek meg *Babó Iván* járásbíró előtt. *Deák János* itt is megmaradt tagadó álláspontja mellett. Mikor a járásbíró az alperes vallomását jegyzőkönyvbe foglaltatta, a vallomás annyira felizgatta *Csordást*, hogy hirtelen elsápadt, levegő után kapkodott és a következő pillanatban összeesett.

A tárgyalóteremben óriási konsternációt keltett a dolog, amelynek híre csakhamar elterjedt a törvénykezési palotában. Sokan siettek a szerencsétlen ember segítségére és néhány perc múlva ott volt mellette *Posgay István* dr. törvényszéki orvos, majd *Tisch Mór* dr. orvos, de már nem bírtak rajta segíteni.

Csordás Ede ott feküdt élettelenül a tárgyalóterem padlóján és hiába volt az orvosi segítség, nem bírták életre kelteni. Néhány pernyi kínos szenvedés után *kiszzenvedett* a szívbeteg ember, kit a tárgyalás annyira fölizgatott, hogy az izgalom halálát okozta.

A gyászestéről azonnal értesítették hozzátartozóit, kik gondoskodtak arról, hogy a szerencsétlen ember holttestét lakására szállítsák.

A király betegsége.

Ellentmondó hírek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 16.

Ismét egymásnak ellentmondó hírek. A király jobban van, mondja a hivatalos bulletin, másfelől pedig olyan hírek keringenek, amelyek nemcsak hogy megcáfolják a hivatalos hiradásokat, hanem egyenesen aggasztónak festik ő felsége állapotát. Hogy melyik részen van az igazság, azt nehéz eldönteni, de a valóság, a szomorú valóság, úgy hisszük mégis csak az, hogy a király veszélyes beteg és hogy állapota aggodalomra adhat okot.

Mai értesüléseink a következők:

Bécs, október 16. A császári királyi távirati iroda jelenti ő felsége állapotáról, hogy a katarrus változatlanul fennáll. Az éjszaka ő felségének nem volt láza, de álmát a köhögés erősen zavarta. Reggel szintén nem volt láz konstatálható. Az erőállapot kedvezőbb, mint tegnapi.

Bécs, október 16. A parlament mai ülésének kezdetén a képviselőház elnöke felolvasott egy jelentést a király állapotáról, melyet a kabinetirodából kapott. A jelentés azt mondja, hogy a király influenzán alapuló hurutban szenved és állapota a körülményekhez képest annyiban kielégítő, hogy ő felsége dacára a betegség természetében fekvő lázas tüneteknek, rendes életmódját nem adta fel és csupán azzal a korlátozással, hogy a megerősítéseket kerülnie kell, a szokott módon élhet. A megerősítést azért kell kerülni, hogy a köhögési inger ne fokozzák. Egyebekben pedig a lázas tünetek már ritkábban jelentkeznek, a láz nem oly magas és hosszantartó, mint eddig. A hurutos tünetek csekélyebbek, az étvágy és az alvás valamivel jobb.

Bécs, október 16. Kilenc órakor jelentik *Schönbrunnból*: A király az éjszakát különösen jól töltötte. A király álmát gyakran zavarta a köhögés, de reggel felé álma nyugodtabb lett. A király a szokottnál egy órával később, hat órakor kelt fel. A láz csekélyebb. A hurut állandó. *Ferenc Ferdinánd* trónörökös tegnap délután megjelent a kastélyban és tudakozódott a király állapotáról.

Későbbi távirat jelenti: A király állapotáról ma igen kedvező hírek kerültek forgalomba. Ő felsége a legtöbb jelentés szerint tegnap teljesen lázmentes volt, hurutja is csökkent és így az orvosok véleménye szerint, teljes felépülése csak néhány nap kérdése.

A király az egész napot a legjobb hangulatban töltötte. Délután meglátogatták leánya *Mária Valéria* főhercegnő és *Salvator Ferenc* főherceg, akik hosszabb ideig voltak őfelségénél. Ma a király elég jó étvágygyal evett és rendes időben lefeküdt. Lefekvése előtt az orvosok megvizsgálták és konstataáltak, hogy állapota a mai napon kedvező fordulatot vett.

Ezzel szemben jó forrásból arról értesülünk, hogy a mai nap nem tartotta meg a hozzá fűzött reményeket, sőt őfelsége állapotában rosszabbodás állott be. Már délelőtt lázjelenségek mutatkoztak, amelyek a délután folyamán nőttek, úgy hogy ő felsége hőfoka 38,3-ra szállott fel.

A király délután igen lehangolt volt, amely körülmény főleg leányának látogatására vezethető vissza. Délután oly *kimerült volt*, hogy több ízben abba kellett hagynia a munkát. Többször felkelt íróasztalától és a pamlagra feküdt. Hirforrásunk ezen értesülései oly jók, hogy ezeknek hitelességében nincs okunk kételkedni, már azért sem, mert az este kiadott hivatalos jelentés is sokkal pesszimistikusabb, mint a nap folyamán kiadott jelentések voltak, amelyek a legrózsásabb színben tüntették fel ő felsége állapotát és azt hirdették, hogy a veszély teljesen elmúlt és a teljes javulás két-három napon belül várható.

Megbízható forrásból jelentik, hogy most már bizonyos, miszerint a spanyol királyi pár látogatása *elmarad*.

A t. Házból.

A folyosó és a nagy nap.

Budapest, október 16.

A márványfalú folyosók régen nem voltak olyan hangosak, mint *Wekerle* mai beszéde után. Talán csak a nagy obstrukció idején, vagy a Tisza-féle mozgalmas napok alatt szenvedtek annyit a — rossz nyelvek szerint — márványból készült falak a nagy hangú kijelentésektől, amelyek ma délelőtt zugva töltötték be a tágas folyosókat. A függetlenségi párt műtárgyai fogcsikorgatva jártak, keltek, rohantak ide oda és a hangulat után félt volt, hogy a kormány tagjai, főleg azonban *Wekerle Sándor*, szétroncsolt tagokkal, véresen terünek el a neszfogó szőnyegek. Ilyen körülmények között nem is volt csoda, hogy *Wekerle* tájkán: az alkotmánypárti folyosón, komor, szí te dermesztően ijesztő volt a hangulat, maga a miniszterelnök pedig, az örökké mosolygó, széles arcú *Wekerle Sándor* a körülményekhez képest sápadt arccal várta, hogy mi lesz, mikor következik be a kanadai emberfalás, amelynek Magyarország ezidőszaki felelős miniszterelnöke áldozatul esik. Egyelőre azonban csak ordítanak a tigrisek, csak gesztikulálnak és a jelenet inkább színpadias, mint az életből való.

Am az előjelekből ítélve, mégis veszedelmesnek látszik a kormány helyzete. A hangulat a függetlenségi párt ifjabb tagjai között olyan, hogy a látszat szerint pusztításokra is képes, sőt mintha magával ragadná a párt megállapodott, illetve megüledett (értsd iszapos) tagjait is, akik eddig néma csüggedéssel nézték, hogy miként adja fel *Kossuth Lajos* fia a függetlenségi párt hagyományos elvét. Mintha *Kossuth Ferenc* törzskarján is erőt venne a fiatalok elkeveredése, pedig ebből nagy baj lehet, mert nem lehetetlen, hogy a holnap nap olyan meglepetés hoz, amelyre még a mindenkor erősen számító nagyszakállú vasutgróf sem számított. Bizony megtörténhetik a csoda: hogy a függetlenségi párt teljes egészében *sem szavazza meg* a kiegyezési javaslatot. Hogy ebben az esetben mi lesz, a felől senki sincsen tisztában, talán csak *Wekerle Sándor*, aki mélabusan bár, de elszántan áll az alkotmánypárti folyosó északi sarkában. Őt ugylátszik nem rendíti meg semmi, mert ismeri a maga embereit, akik az utolsó percben leszokták vetni a tigrisbőrt, hogy mint kezesbárányok szerepeljenek a parlament síkos parkettjén. Barátságos, mint renaszerint és a kiegyezés gondjait közepette még ígérgetni is ráér. Előbb *Lengyel Zoltán*nak ígér. A beava-

tottak szerint *Polónyi Géza* fejét ígéri, ami ajándéknak nem nagy ugyan, de tekintettel arra, hogy *Wekerle* ígérései amúgy is csak a holdban teljesülnek, meglehetősen értékes. Majd *Hock János* részeseül abban a szerencsében, hogy az ígért földjére betekintsen, lévén ő reverenciában és így ez a leghőbb óhaja.

Justh Gyula mérges.

Aki azonban *Hock* után következik, az már marconább legény, noha újabb idők óta ő is eltűri, hogy kegyelmes urnak szólítsák. *Justh Gyula* is megjelenik és beszédebe elegyedik a miniszterelnökkel. Nehány barátságos szó és félrevonulnak. A körülállók abban a hi szemben vannak, hogy a kiegyezésről folyik a szó. *Justh Gyula* hevesen gesztikulál, *Wekerle* aggódva nézi. *Justh Gyula* még hevesebben gesztikulál, *Wekerle* sápadtan nézi.

— Bizonyos, hogy a kiegyezés — gondolják a körülállók és hiéna módra lesnek a szavakra, amelyek keményen pattognak a *Justh Gyula* ajkán.

— Kérlek, ez botrány... Ez hallatlan... mondja.

— Mi a hallatlan? — kérdezik. — Ahá, a kiegyezés. *Justh Gyula* botrányosnak tartja a kiegyezést.

— Ez gyalázat — folytatja *Justh*.

— Ahá — mondják — már *Justh* is. Ha *Justh* is, hát mi is.

— Ez botrány! ismétli *Justh* és elbucszik a miniszterelnöktől.

A folyosón csakhamar híre terjed az esetnek.

— *Justh Gyula* botrányosnak tartja a kiegyezést... Megváltik elnöki székéből... kilép a függetlenségi pártból... lemond a mandátumáról... és így tovább.

De az aggodalom csak néhány percig tart. Csak néhány pillanatig, mert kiderül, hogy mi az a botrány, mi a gyalázat, mi nem járja, miért fakadt ki a képviselőház erélyes elnöke. Ő, nem a kiegyezés. Tessék megnyugodni. *Justh Gyula* nem obstruál. Híve az önálló jegy banknak, de nem obstruál. Híve a kvóta leszállításának, de nem követeli. Nem kérem, *Justh Gyula* megszavaz mindent és nem mond le a csengettyű kezelés dicsőségéről sem. Tessék megnyugodni: nem a kiegyezés botrányos, nem a kormány eljárása gyalázat, nem a kvóta fel- emelése nem járja, hanem az — *automobil-omnibusz*. Mert hát ez vala a kifakadás oka, ez a gyalázat, ez a botrány, ezt tárgyalta *Justh Gyula* *Wekerle*vel és valószínűleg erélyes rend szabályokat kért az autobusz járat ellen, amely tegnap egy kocsiját derékban törte ketté. Hogy miféle rendszabályokat kontempál *Justh Gyula*, az egyelőre nem derült ki, annyi azonban bizonyos, hogyha máskor autobusszal találkozik, *zsebkendő lobogtatással* fogja azt megállítani. A Házban úgy se lobogtathatja a zsebkendőt. Habár ki tudja? A haza érdekében talán még ezt is megteszi.

Am menjünk tovább egy sarokkal, ahol *Szell Kálmán* kapacitálja — találják ki, hogy kit? — A kapacitálhatatlan, megvesztegethetlen, hozzáférhetetlen, megközelíthetetlen *Lengyel Zoltán*.

Folyik a kapacitálás.

— De kedves *Zoltán*... hangzik a volt miniszterelnök mézes-mázos szava, persze mindhiába, mert *Lengyel Zoltán* még *Szell Kálmán* nagy beszélőképességének sem ül fel, sőt elke seredten panaszkodik a „hazaárulás” miatt. Hasonló terrort hallat *Hock János* is, míg a nemzetiségiek a *Drochobeczky* ügyet tárgyalják éles szatírával és ilyenek formálják meg a véleményüket:

— Ugy kell nekik. Mért nem szakítanak meg minden közösséget?

Az ifju negyvennyolcasok, leszerelhető titánjal a 48-as eszméknek csoportokba verődve hemzsegnek. A kiegyezést minden tekintetben sérelmesnek tartják, mert úgy vélik, hogy ezzel még 1917-ben sem lesz meg az önálló jegybank. Megjelenik közöttük *Hoitsy Pál* is és csilitáni próbálja őket, ami persze nehezen sikerül. Egyébként *Hoitsy* ilyen kijelentéseket tesz:

— Ne féljete, meg lesz az önálló jegybank, mert még Isten is úgy akarja.

— *Hoitsy* úgy látszik megintervjuolt: az Istent — tréfálkoznak.

Holló Lajos szintén azt erősíti, hogy meg lesz az önálló jegybank, de közbeszól *Zlinszky István*:

— Vagy cselekedjünk — mondja — vagy menjünk *Wekerle*vel az örök közösségbe.

— Ugy van! Éljen! — hangzik mindenfelől...

Mit mond Kossuth?

De a legszélesebb gyűrű *Kossuth Ferenc* körül fűződik. Aalósággal ostrom alá veszik.

— Rosszul itélték meg a helyzetet — mondja a függetlenségi párt vezére. Nehéz küzdelmet vívtunk és bár igaz, hogy a jegybank kérdését ki kellett kapcsolnunk és az is igaz, hogy a kvótát fel kellett emelnünk, sőt az is igaz, hogy *Wekerle* beszéde nem elégítetett ki benneteket, de...

— Halljuk a det! — kiálják. *Kossuth Ferenc* itt egy pillanatra megáll, majd pedig kifejtli, a „de” lényegét:

— De helyébe *közjogi vívmányokat* kapunk és önállóságunk teljes mértékben kidomborított.

— Ugy van! — mondják és keresik a közjogi vívmányokat és azt a domborodást, a mely az önállóságot jelzi. Hogy egyiket sem találják meg, abban nem *Kossuth* a hibás, mert ő tőle igazán senki se vár se közjogi vívmányokat, se kidomborodást. Ilyképen még *Kossuth*nak az a százszor ismételt kijelentése sem tesz hatást, hogy ő védelmezte a legjobban az önálló bankot.

— Ezek után elképzelhetjük, hogy hogyan védelmezték a többiek, mondják többen, persze csak suttogva, mert hála az Istennek *Kossuth*nak van még olyan tekintélye, hogy — csak a háta mögött kritizálják.

Mindezt azonban nem hallja meg, nem veszi észre az elegáns európeér, hanem azzal a biztató kijelentéssel távozik, hogy a függetlenségi párt holnap esti értekezletén újból nyilatkozni fog a kiegyezésről. *Wekerle* félreértett szavainak kimagyarázására.

— Szép! — mondják — *Kossuth* holnap megfogja cáfolni *Wekerle*t, *Wekerle* holnapután megcáfolja *Kossuth*t és ha szavazásra kerül a sor a hatás, kedvéért a függetlenségi párt cáfolja meg önmagát: szó nélkül megfogja szavazni a kiegyezést.

Persze egyelőre még más a hangulat. A függetlenségi párt nagy része nem hajlandó igennel szavazni, hanem egyszerűen az alkotmánypártra és néppártra hárítja ezt a feladatot.

— Mi nem szavazzuk meg, de ti megszavazhatjátok — kapacitálják őket. — Ti hatvanhetes alapon álltok, t nektek nem kell önálló jegybank, nem kell kis kvóta, egyszerűen nem kell semmi, csak a hatalom kell, mert ti jó fiúk vagytok, ezzel is megelégsztek.

A béka hátsó része.

Csakhogy a hatvanhetes pár'oknak van ám eszük, bármennyire tá adárba veszik ezt a függetlenségi párton. Itt viszont ez a felfogás uralkodik:

— Minek együk meg az egész békát? A béka combját még csak megesszük, no meg az elejét, mert az rántva jó, de a hátulját egye csak meg a függetlenségi párt.

És ha igazságosak akarunk lenni, ez az álláspont egészen helyes. A hatvanhetes pártok nem ettek békát, hogy a kiegyezés egész odiumát magukra vállalják. Mért sütkérezzen a népszerűség fényében csak a függetlenségi párt? Mért szidják csak a néppártot, amikor ezt amugy is szidják. Nem, ilyen békát nem esznek. Tessék legiabba a béka hátsó részét, a felemelt kvótát a függetlenségi pártnak lenyelni. Azért koalíció a koalíció, hogy közös számlára csapja be a nemzetet. Így, tessék elhinni, sokkal könnyebb az ügy és a nemzet is könnyebben lélekezze fel.

Végző akkordkép megemlíthetjük még, hogy *Barabás Béla*, a saját kijelentése szerint, sohasem látta még olyan levertnek *Wekerle* kerletét, mint ma, hogy *Sándor Pál* szerint a Tisza-kormány sokkal becsületesebb volt, mint a jelenlegi és hogy a mai nagy zürzavarban az alkotmánybiztosítékok szóba se kerültek. De mire is kerültek volna, hisz szót sem érdemelnek.

HIREK.

Wekerle népdalok.

Tekintve a nagy népszerűséget, melyre *Wekerle* a kiegyezés be-
terjesztése után vergődni fog,
ezennel előlegezünk neki néhány
népdalt, melyeket a nép egyszerű
gyermekel helyett kötöttünk.

I.

Páros élet a legszebb a világon,
Párosával él a madár az ágon,
Sej, huj, kettő egy pár, tudjuk már ezt régóta,
Párosával emelkedik a kvóta!

II.

Csak egy német van a világon,
Az is az én jó *Beck* barátom,
Azt állítja, iszonyún szeret,
Elfordúlok: markába nevet!

III.

Fönt a Burgban jártam, németek között,
Láttam *Koritovszkyt*, egyezményt kötött.
Mondtam neki, hogy de kellemetős,
Akkor szép a jegybank, amikor közös.

IV.

Páros élet a legszebb a világon,
Párosával él a madár az ágon,
A királynak ott Schönbrunnban van Paarja,
Szegény kvótaszázalék,
Szegény kvótaszázalék se lesz árva!

— **Podmaniczky Frigyes haldoklik.** Budapesti tudósítók táviratozza: *Podmaniczky Frigyes* báró v. b. t. tanácsos állapotában kedvezőtlen fordulat állott be. A báró tegnap a körülményekhez mérten jól érezte magát, ma azonban, ugy del előtt tizenegy óra tájban, nagy gyengeség vett rajta erőt. Orvosa aggódik *Podmaniczky* életéért, mert minden pillanatban beállhat a katasztrófa. A beteg ágya körül majd egész rokonsága ott van, akik aggódó gonddal figyelik állapotát változását. A beteg állapotának híre hamarosan elterjedt a fővárosban és tisztelői, barátai közül igen sokan keresik fel. Az érkezőket *Podmaniczky Gyula* báró min. titkár fogadja.

— **Suciu János beszámolója.** *Suciu János* dr., a borosjenői kerület országgyűlési képviselője

kerületének több helyén beszámolót tart. Október 19-én délelőtt *Déznán*, délután *Borossebesen*, 20 án *Csermön* tart beszámolót.

— **A horvátok zugolódnak.** Budapesti tudósítók táviratozza: A magyarbarát *Drohobeczky Gyulának* a pénzügyi-bizottságba való beválasztatása nagy elkeseredést keltett a horvát képviselők között. A horvátok klubja ma délután értekezletet tartott, amelyen szóba került a feltűnést keltő eset és élénk kommentárokról szolgáltatott okot. Az ügy következménye valószínűleg az lesz, hogy az összes horvát képviselők lemondanak a bizottsági tagságokról.

— **Formális ülés.** A képviselőház holnap délelőtt ismét ülést tart, amelyen azonban csak formalitásokat intéznek el. A legközelebbi érdemleges ülés valószínűleg csak a jövő kedden lesz, addig is elhalasztják a parlament tanácskozásait.

— **Az ujoncok bevonulása.** Október 6-ika helyett ma, 16-án vonultak be az ujoncok az aradi ezredekhez. A város katonai ügyosztályát valóssággal ostrom alá vették tegnap a kijelentkező hadkötelesek, akik holnap reggel már a császár uniformisát öltik magukra. Az ujoncok kiképzése, mint értesülünk, nagy akadályokba ütközik, mert nem áll megfelelő számú altiszt a tisztikar rendelkezésére. Már a póttartalékok kiképzését is öregebb közlegényekre bízták. Már azon is gondolkoznak, hogy a kiképzés tartamára önként jelentkező, képzetlenebb altiszteket hívjanak be, akiknek a hátralevő fegyvergyakorlatokat ellenszolgálat gyanánt elengednék.

— **Eljegyzés.** *Kauba János* törekvő aradi iparos eljegyezte *Pardi Juliska* kisasszonyt.

— **Pikler-hecc.** Budapesti tudósítók táviratozza: Az egyetem hallgatók ma folytatták az érrelen heccet és hajszát *Pikler Gyula* ellen. Mintegy százötvenen összegyűltek az egyetemen, de eredménytelenül, mert *Pikler* ma már nem tartott előadást. Az ifjak az egyetem falain kívül is folytatni akarták *Pikler* abcugolását, de a rendőrség szétverte őket. Ma este a Royalban *Pikler* tiszteletére társasvacsora volt, a keresztes ifjak itt is tüntetni akartak, de a rendőrség ismét megakadályozta őket szándékuk kiviteleben. A társasvacsorán lelkesen ünnepezték *Piklert*. Az egyetemi hallgatók egy része holnap tüntető körmenetet rendez *Apponyi* mellett. A rektor ma a fekete táblán csöndre és komorságra intette az ifjúságot, egyben tudatta, hogy az egyetemre a hallgatókat ezután csak idekszük felmutatása mellett bocsátják be.

— **Robbanás egy puskaporgyárban.** *Newyorkból* jelentik: Az Indiana államban lévő *Fontanet* város puskaporgyárában tegnap robbanás történt, mely alkalommal husz ember életét veszítette, száz megsebesült. Az erős légnymás következtében a telefon- és táviróvezeték, valamint az épületek három mérföldnyi területen megsérültek. A robbanásnak az utolsó jelentések szerint 25-40 áldozata van, akik részint már meghaltak, részint most haldoklanak. Ezenkívül 600 ember sebesült meg többé-kevésbé súlyosan. 1200 ember hajléktalanná vált. Az iskolaépület, amely a szerencsétlenség színhelyétől körülbelül 1-2 mérföldnyire van, bcomlott és körülbelül 50 gyermeket, köztük néhányat súlyosan, sebesített meg. A löpörgyárak alkalmazottai közül igen sokan a mentőmunkások szemelattára égtek el a lángokban, mert a mentők nem törődve a további robbanások lehetőségével, bár átkutatták

a romokat, az óriási hőség miatt kénytelenek voltak visszavonulni.

— **Tömeges névmagyarosítás az aradi vasutasok közt.** A hivatalos lap mai száma örvendetes meglepetést hozott Aradra. Huszonöt névmagyarosítás engedélyezését közli a hivatalos lap. Akik a nevüket ily együttérzéssel magyarosították, hogy külsőleg is dokumentálják magyar érzésüket, aradi és aradvidéki vasuti alkalmazottak. A vasutasok elhatározása méltó a legteljesebb elismerésre. Alább közöljük azoknak névsorát, kik nevüket megmagyarosították:

Alt Béla aradi gyakornok Aradi-ra, Baumgartner József aradi szertárfelvigyázó és leánya Bonyhádi-ra, Blausteiner Antal és fia Ballára, Berbekár János kétegyházi fűtő és gyermekei Barnára, Csajnik Pál bányász-pályáőr és gyermekei Császár-ra, Dehelann Arkadie lunkai pályáőr és gyermekei Donát-ra, Eckhardt Ede kétegyházi hivatalnok Endrődi-re, Faur József világi alkalmazott Vadászra, Gavril Szilárd aradi esztergályos és fia Gömőri-re, Hengler János aradi fűtő és gyermekei Hunyadi-ra, Hambalek József aradi lakatos és gyermekei Nógrádi-ra, Horostyák János vasuti őr és gyermekei Hollósi-ra, Hubert György aradi gyakornok Halmosra, Horacek Ottokár aradi lakatos és gyermekei Halmaira, Holik Antal aradi motorvezető Hunyadi-ra, Ivanics István ocsisori pályáőr és leánya Iványira, Magurán Miklós botcsesdi pályáőr Marosi-ra, Ontkó András halmagyecsucai váltóőr és gyermekei Ovárra, Precup János acsucái pályáőr és leánya Balog-ra, Theodorovits Márton ujszentannai hivatalnok Bérczi-re, Vaszil Lajos aradi motorvezető Vécseire, Wallinger Antal aradi szertárfelügyelő Vadnai-ra, Weisz Arpád aradi mozdonyvezető Romvári-ra, Zsilák György kétegyházi fekező Zsolnai-ra, Zahorán György prihodesi pályáőr és leánya Szigeti-re magyarosították nevüket.

— **Műkiállítás.** Érdekes kiállítás nyílik meg november 3-án a *Weisz* és *Klein* cégnek a Minorita-palotában berendezett új műkereskedésében. A cég érdekes ujtáskép kirakataiban állandó kiállításokat szándékozik rendezni, amelyeknek első sorozatát *Urhegyi Alajosnak*, a kiváló aradi festőművésznek nagybecsű képei, és *Albert Andor* nagytehetségű szobrászunknak kollektív művel fogják képezni. Az érdekes ujtás művészeti esemény számba megy és így bizonyára általános érdeklődést fog kelteni.

— **Hadkötelesek jelentkezése.** Azok, akik 1908-ban ujoncállásra kötelesek, f. évi november havában tartoznak beiratás végett illetéssel községüknek vagy állandó tartózkodási helyüknek előjáróságánál akár írásban, akár élőszóval jelentkezni. Aki ezt a jelentkezést elmulasztja, 200 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő. A törvény ezen rendelkezése folytán a tanács felhívja a helyben tartózkodó mindazokat a hadköteleseket, akik az 1887, 1886. és 1885. évben születtek, hogy az összeírási lajstromokba való felvételük végett a jövő hó folyamán a katonai ügyosztályban jelentkezzenek és igazoló okmányaikat is magukkal hozzák.

— **Uszályhajók összeütközése.** Zimonyból táviratozzák: A Tisza Kálmán uszályvontató gőzös ma a Száván találkozott a Stieg nevű szerb uszályvontató gőzössel. A két hajó elkerülte egymást, két utolsó uszályuk azonban összeütközött és mindkettő süllyedni kezdett. A szerb uszályon katonák voltak, kik a veszély láttára átugráltak a többi uszályokra, részben pedig uszályval menekültek. Emberéletben nem esett kár. A magyar uszály, melyen aszály szilva volt, elsüllyedt.

— **Egy nagy nyomdavállalat fizetési zavarai.** Fővárosi tudósítók táviratozza: A *Globus* nyomda műintézet, melyben több fővárosi lapot is nyomnak, fizetési zavarokkal küzd és hitelezőitől moratóriumot kért. A tárgyalások még folynak.

Lechner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Aradvárosi és megyei telefon 475. szám.

— Áthelyezett tanítónő. A miniszter *Novák* Lenkét a mezőturi áll. felsőbb leányiskolától az *aradi* felsőbb leányiskolához helyezte át.

— Rovarpor, bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb Vojtek és Weiszal. 201

TANÜGY.

(—) A tanítóképzőintézet igazgatója szabad ságon. Az aradi állami tanítóképző intézet igazgatóját, *Láng Mihályt* a vallás és közoktatásügyi miniszter január 1-ig szabadságot és teendőinek elvégzésével *Szöllősi István* tanárt bízta meg. Ennek a szabadságolásnak előzménye az, hogy *Apponyi* miniszter még a nyáron megbízta *Láng Mihályt* igazgatót, dolgozza ki a nem magyarnyelvű népiskolák magyarnyelvi tanítási tervét. A miniszter az ez évben alkotott népiskolai törvény eredményes végrehajtása végett tartotta ezt szükségesnek. A tanítóképző igazgatója, aki három évtizede gyakorlatilag foglalkozik a nem magyar ajkúak magyar beszédre való tanításával, a miniszter nagy meglepetésére felelt meg a kitüntető megbízatásnak. Most aztán azt az újabb megbízatást adta neki, hogy a tanítási tervhez a részletes utasításokat is készítse el, melyek segítségével minden jóindulatú és kötelességtudó tanító a törvény kívánásainak úgy tehesse eleget, hogy tanítványai a népiskola bevégezésével gondolataikat csakugyan ki tudják magyarul fejezni szóban és írásban. Ez na gyobb munka, semhogy a tanári és igazgatói teendők mellett elvégezhető, ezért váit szükségessé az ő szabadságolása és *Szöllősi István* nak az igazgatói teendőkké való megbízása.

Szoptató anyák

gyönyörködve látják, micsoda erőt és életörömet kölcsönöz nekik a SCOTT-féle Emulsió. Amellett hogy izletes, elősegíti az étvágyat és az emésztést, továbbá

Az emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halaszt — kérjük figyelembe venni.

erősítőleg hat az egészségre

és az egész szervezetre. De a mellett igen jótékony hatással van a szopós gyermekekre is, rózsás színt ad neki, erősíti, tehát kettős a szerető szülők öröme. 3895

Egy eredeti üveg ára 2 K. 60 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Október 16 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon feletti súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon feletti súlyban 127—128 fillérig; fiatal közép páronként 257—320 kilogrammig terjedő súlyban 128—130 fillérig; könnyű páronként 200 kilogrammig terjedő súlyban 130—132 fillérig.

Néhány napig

maradék

elárusítás!

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, október 16.

Amerika $\frac{3}{8}$ olcsóbb. Kínálat és vételkedv korlátolt. Elkelt 20,000 méternyassa tartott árakon.

Az árak 50 kilónként számolták:

	Déli sárika	5 órai sárika
Buza 1908. áprilisra	12.54—12.55	12.57—12.58
Buza októberre	11.85—11.86	11.86—11.87
Zab októberre	7.86—7.87	7.85—7.86
Rozs októberre	10.76—10.77	10.80—10.81
Tengeri 1908 májusra	7.07 7.08	7.09—7.10

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény 637 25
Osztrák-magyar államvasutó részvény 661.—

IDEGENEK ARADON.

— Október 16. —

Központi szálloda. *Hauer Lajos* gyógyszerész és családja Budapest. — *Stefán János dr.* ügyvéd Budapest. — *Hász Frigyes* fakereskedő Székesfehérvár. — *Kammerer Oszkár* fakereskedő Ágya. — *Winter Félikez* fakereskedő Kisjenő. — *Eszterházy gróf* huszárhadnagy N.-Kikinda. — *Metel S.* birtokos Buttyin. — *Böcker Ottó* bányagazgató Anina. — *Scheller Ernő br.* huszárfőhadnagy Debrecen. — *Návrády Béla ker.* kapitány Budapest. — *Lutich Manó* hivatalnok Budapest. — *Tóth Imre* felügyelő B.-Sámszon. — *Mairovitz Jakab* kereskedő Dés. — *Dénes Jakab dr.* ügyvéd Buttyin. — *Bródy Imre* gyárvezető Gyulafehérvár. — *Veres Sándor* kereskedő Ditró. — *Iványi Béla* kereskedő Zombolya. — *Felner Leona* magánzó Beregszász. — *Fenyves Adolf* bizt. főfelügyelő Budapest. — *Schertz Zsigmond* utazó Budapest. — *Pálmaj Lajos* utazó Budapest. — *Deutsch Emil* utazó Budapest. — *Katona Dezső* utazó Budapest. — *Witáscsek Ede* utazó Budapest. — *Halász Márton* utazó Budapest. — *Kiem Antal* utazó Bécs. — *Kranszkov Adolf* utazó Bécs. — *Moskovits Simon* utazó Budapest. — *Spitz Simon* utazó Budapest. — *Albert Péter* utazó Budapest. — *Weingarten Ferenc* utazó Budapest. — *Vérmes Miksa* utazó Budapest. — *Winterstein Jakab* utazó Budapest. — *Molnár László* utazó Budapest. — *Stern Ignác* utazó Budapest. — *Bing Gusztáv* utazó Bécs.

Fehér Kereszt-szálloda. *Zoltán Jenő dr.* ügyvéd Budapest. — *Zerkovics Lajos* birtokos Acsuca. — *Mezey Rezső* birtokos és neje Csákovár. — *Sütő Gergelyné* és leánya Földvár. — *Takács Ervin* mérnök Arvaváralja. — *Hegyesi József* művezető Ujvidék. — *Bárdos Lajos* igazgató Debrecen. — *Zerbes Károly* intendáns Temesvár. — *Káli Ottó* és családja Bars. — *Kelemen Antal* gazdálkodó és neje Békés. — *Volf Albert* kereskedő Déva. — *Schäffer Ferencné* és leánya Szombathely. — *Balázs László* építész Gyöngyös. — *Fischer Herman* hangszerkereskedő Budapest. — *Guttman Józsefné* és leánya B.-Csaba. — *Szabados János* és neje N.-Enyed. — *Umek László* igazgató Budapest. — *Sánta Pál* mérnök és családja Keszthely. — *Molnár Sándor* vállalkozó Törökbecse. — *Deutsch Ferenc* kereskedő Törökbecse. — *Szende Henrik* felügyelő. — *Glück Géza* magánzó Nyírbátor. — *Győri Aladár* és családja Szeged. — *Karász Herman* kereskedő és családja Kolozsvár. — *Steinbach Sándor* utazó Budapest. — *German Frigyes* utazó Budapest. — *Breuer Dezső* utazó Budapest. — *Grünhut Fülöp* utazó Budapest. — *Stern Emil* utazó Budapest. — *Nádor Henrik* utazó Budapest. — *Hevesi Zsigmond* utazó Budapest. — *Fried József* utazó Budapest. — *Kovács Aladár* utazó Budapest. — *Bandel M.* utazó

Öltöny szöveteket

leszállított árban

772

árusítunk.

Nagy megtakarítás! Szolid kiszolgálás!

Bécs. — *Richter Arnold* utazó Bécs. — *Bergel József* utazó Bécs. — *Fülöp Benő* utazó Bécs. — *Steinbach Henrik* utazó Bécs. — *Pálmaj Zsigmond* utazó Bécs. — *Klein József* utazó Debrecen. — *Menczer Ignác* utazó Ligetfalu.

Vass szálloda. *Hummel Vilmos* lelkész Szt.-Anna. — *Révész Lipót* utazó Budapest. — *Baronszki N.* utazó Bécs. — *Badenfeimer Oszkár* utazó Strassburg. — *Kammerer Ernő* min. tanácsos Budapest. — *Kripka Sámuel* utazó Budapest. — *Herlicska Szilárd* tanár Temesvár. — *Téglási Ádám* kereskedő Vinga. — *Hrianka Józsefné* gyógyszerész P.-Hiddegkut. — *Hauser Béla* utazó Budapest. — *Braun Andor* utazó Budapest. — *Goldsteiu Kálmán* utazó Bécs.

Nemzeti Színház.

B) bérlet.

B) bérlet

Csütörtökön, 1907. évi október hó 17-én:

FODOR OSZKÁRNÉ mint vendég:

Troubadour.

Opera 4 felvonásban. Irta: Camarano Salvator. Zenéjét szerzette: Verdi József. Olaszból fordította: Nádaskay L.

SZEMÉLYEK:

Luna gróf	Ladiszlai J.	Manrico	Ferrari A.
Leonora	Wlassák V.	Ruiz	Faludi K.
Inez	Zalai Margit.	Azuczena	Fodorné.

Középső este 7 és fél órakor.

NYILTTER.

Nem kell London. Nem kell Páris. Nem kell Bécs. Nem kell Budapest.

Aradon is lehet kapni!

A legkényesebb igényeknek is megfelelő mérték utáni

CIPÓKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER M. A. UTÓDA

orthopéd és divat cipészetében

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

Szűlők különös figyelmébe ajánlom orthopéd-gyógycipőmet, melyek megátolják a lábfej fejlődését, gyermekkoránál, ugyisintén felnőtteknél nagyszerű eredményeket értem el, amit számos elismerés tanúsít. Készíték a valódi amerikai formájú cipőket meg nem különböztethető tartós szép cipőket. B. megrendeléseiket kérve teljes tiszteléssel

SEELINGER M. A. UTÓDA

az aradi Nemzeti Színház szállítója 421

Steckenpferd-Liliomtej-szappan

Bergmann és Társa Dresden és Teschen a/E., volt és marad a naponkiut beérkező elismert levelek szerint a leghatásosabb gyógyszappan pattanások ellen. A bőrt állandóan finoman puhán tartja és rózsaszínű teint ad neki. Darabja 80 fillérért kapható a gyógytárakban, drogueriákban, illatszerekkereskedésekben és borbélyüzletekben. 1045

Berliner gyermek kabátok,

fejkötők, sapkák, cipők és keztyűk, valamint gyermek alsóingek, nadrágok és öltönyök.

Valódi Benger-gyártmányu dr. Jäger tanár-féle gyapju alsó-ruházat férfiak, nők és gyermekek részére,

ugyszintén harisnyák, elismert legjobb minőségben, legnagyobb választékban, feltétlen olcsó szabott árak mellett 394 **Bársony Andor** harisnya-nagykereskedésében, Arad, Szabadság-tér 17. sz.

APécsi Országos
Kiállítás on
legmagasabb kitüntetést,
diszoklevelet nyert.

17686—1907. kh.

Hirdetmény.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter ur 47900—1907. sz. rendelet alapján közhírré teszem, hogy a gazda és a gazdasági cseléd közötti viszony szabályozásáról alkotott 1907. évi XLV-ik t. c. 1907. évi november hó 1-én lép életbe és a következőkben rendelkezik:

A törvény értelmében gazdasági cselédnek az tekintendő, aki szerződéssel kötelezi magát, hogy valamely gazdaságban személyes és folytonos szolgálatokat bérért teljesít, legalább is egy hónapon át. Azokat a cselédeket, akik háztartásbeliek és egyszersmind gazdasági munka teljesítésére szegődnek, ha csak a szerződésből az ellenkező ki nem tűnik, gazdasági cselédnek kell tekinteni.

Azok, akik gazdasági teendőkre naponkénti díjazás mellett vagy bizonyos részért szegődnek, gazdasági cselédnek nem tekinthetők.

Mintán ezen törvény értelmében a gazdasági (külső) cselédnek új szolgálati cselédkönyvvel kell bírnia, felhívom a gazdasági cselédeket, hogy ezen szolgálati cselédkönyv megszerzése céljából állandó lakhelyük községi hatóságánál idejekorán jelentkezzenek.

Azon gazdasági cselédnek, akik 1907. évi november 1-én az 1876. évi XIII. t. c. alapján kiállított (rég) cselédkönyvvel már tényleg szolgálatban állanak, amennyiben szolgálati helyüket nem változtatják meg, azoknak az 1876. évi XIII. t. c. alapján kiállított cselédkönyv 1908. évi december hó 31-ig érvényes s így az ilyen cselédnek a törvény alapján kiadandó új cselédkönyvet 1908. december hó 31-ig tartoz-

nak megszerezni, kivéve azon esetet, ha a cseléd időközben szolgálati helyet változtat. Ez esetben az új szolgálati cselédkönyv szerzendő be.

Az Aradon állandó lakással bíró gazdasági cselédnek az új szolgálati cselédkönyvet a kapitányi hivatal cselédügyi osztályában szerezhetik be.

Olyan külföldi egyének részére, akik a magyar államterületen állandó lakhelyük nincsen, szolgálati cselédkönyv nem adható ki. Ezekre nézve a szolgálati cselédkönyvet az 1903. évi V-ik t. c. végrehajtása tárgyában kiadott 90000—1905 számú belügyminiszter utasítás 17. §-a szerint kiállított lakási bizonylat pótolja.

A szolgálati cselédkönyv kiadása díjmentes, az ahoz szükséges 30 filléres bélyeget a kiállítást kérelmező tartozik beszerezni és átadni.

A szolgálati cselédkönyv a jelentkező szobeli kérelmére adatik ki. Tizenkét éven alóli kiskorut gazdasági cselédnek szegődtetni tilos és az ilyen szerződés semmis.

A szolgálati szerződés megkötéséről.

A szolgálati szerződést írásban is, szóval is meglehet kötni. A gazda, ha a szerződést szóval kötötték meg, köteles a cseléd kívánatára a megállapodásokról minden cselédnek külön-külön bérlevelet adni.

A szolgálati szerződés megkötésekor köteles a gazda a cseléd szolgálati cselédkönyvét átvenni, ha pedig az még a cseléd előbbi gazdájánál lenne, köteles a gazda a cseléd részére az előbbi gazdától kiadott elbocsátó bizonyítványt magához venni. A gazdasági cselédnek kötött szerződés, ha másképp nincs kikötve a szerződésben, egy évre szól.

A szerződés megszűnéséről.

A szolgálati szerződés a meghatározott szolgálati idő elteltével megszűnik, az éves szerződést azonban, ha két hónappal előbb egyik fél sem jelenti ki azt, hogy a szerződést megújítani nem akarja, ugyanazon feltételekkel még egy évre meghosszabbíthatnak kell tekinteni.

Bármely okból szűnt is meg a szolgálati viszony, a cseléd köteles a szolgálatba való kilépés előtt a reá bízott tárgyakról pontosan beszámolni s csak azután követelheti törvényesen a kijáró bérét.

A szolgálati szerződés megszűntekor a gazda köteles a cseléd szolgálati cselédkönyvének rovatát lelkiismeretesen, a valóságnak megfelelő módon kitölteni és a cselédkönyvet a cselédnek átadni. Ha a bejegyzés nem mond igazat, a hatóság a cseléd panaszára megindított eljárás eredményéhez képest kiigazítja.

A cselédkönyvbe a cseléd minősítésére vonatkozó adatok bejegyzése tilos, a gazda azonban a cseléd kívánatára külön minősítő bizonyítványt adhat.

Ha az éves cseléd szolgálati idejéből már csak két hónap van hátra, valamint a jogos felmondás eseteiben is, a cseléd kívánatára a gazda köteles neki elbocsátó bizonyítványt adni. Ebben föl kell tüntetni, hogy a cselédnek van cselédkönyve és hogy mikor szűnik meg a szolgálati viszony. Ha a gazda a bizonyítványt ki nem adja, az elsőfoku hatóság megfelelő határozata pótolja az elbocsátó bizonyítványt.

Arad, 1907. évi október hó 3-án.

Greén Nándor s. k., h. főkapitány.

Városi hirdetmények.

545—1907. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a régi vágóhid épülete egy részének átalakítása iránt folyó évi október hó 21-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 1598 korona.

Bánatpénzül leteendő kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet részt venni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz letételére vonatkozó pénztári jegy mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. sz. szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági széke 1907. évi október hó 7-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.
aljegyző.

30142—1907. sz.

Hirdetmény.

Az 1907. évi szeptember hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által küldött összeírási jegyzék 13 darab ívét az általi jövedékről szóló 1899. XXV. t. c. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1907. évi október hó 14-től számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségél közszemlére azal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint Burza Testvérek, Schwarcz Gáborné, Karcsai Sándor, Benyovszky Károly, Weisz Adolf, Horváth Sándor, Jarischa Mihályné, Mihályi Gyula, Pintér János, Dávid Vilmosné, Bildhauer Lajos, Köhalmi Béla, Tóth György, kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezetnek, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jelezett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségél észrevételeket.

Arad, 1907. évi október hó 4.

A városi tanács.

FRATER és DÖMÖTÖR

okleveliss mérnökök irodája

ARAD, SALACZ GYULA-UTCA 1. SZ.

Elvállalják

városok, községek, uradalmak felmérését, szabályozását, tagosítását, parcellázását, erdei és iparvasutak tracirozását, tervezését és építését.

Specialisták

vizszabályozások és vizierőművek tervezésében és létesítésében.

Világos községében a román nyelvet is beszélő, a végrehajtási teendőkhöz is értő

egyén

azonnal felvétetik.

Személyes jelentkezőknek előny biztosítatik. Havi fizetés 80 korona.

2464

Világos község előljárósága.

Harisnyakötőde

Andrássy-tér 20. sz.

(Fischer Eliz palotában.)

A t. közönség rendelkezésére áll és különösen kitűnő anyagból kötött

2074

új harisnyait ajánlja.

Nagymennyiségű

maculatura

jutányos áron

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

RUBICS GYULA

főnyező és mázó mesterség

Arad, Szent-Pál-utca 8. szám, Bocskai-tér sarok.

Elvállal e szakmába vágó mindenféle munkát, u. m.: **butorfényezést, vas- és fa-butorokban, régi butorok újra festését** bármilyen stílusban, **kávéházi berendezéseket** u. m.: **asztalok, székek, rúcszatok, lámpariák, fogások, csillárok és fürdő-kadakat.** 1488

A nagyérdemű közönség szíves tudomására hozom, hogy

888 vendéglém

és arnyas, szép és tágas konyhai-egységemet, ugyancsak a város legkiválóbb fedett és villanyvilágítással ellátott terek pályámat is díszesen renováltattam és azt megnyitottam.

Izletos magyaros polgári konyha. — Tiszta saját termesű borok. Első magyar részvény serfőzde udvari sör. **Pohár 16 fillér korsó 24 fillér.**

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve

tisztelettel

Répassy Pál

1406

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő üzlete

Arad, Weitzer János-u. 13. sz.

Zsinor,

gomb, bojtok

és rojtok

állandóan raktáron tartatnak.

Gyermek ágyháló

bármely színben, pontosan, méret szerint készíttetnek. — Minden e szakba vágó munkát a leggyorsabban készít. 682

női kalap divat-terem!

A nagyérdemű közönség szíves tudomására hozom, hogy **Aradon Deák Ferencz-utca 2. szám alatt** (Sebesyház) egy, a mai kor és modern ízlés minden követelményeinek megfelelő.

női kalap divat-termet nyitottam

Üzletemben a legelőkelőbb czégek től kikerült és legszebb kivitelű modelleket állandóan raktáron tartom.

Állandó és a legnagyobb választék **gyászkalapokban.**

Átalakítások és minden e szakmába vágó munkálatok jutányosan és pontosan végeztetnek.

V. ökl megrendeléseket a legmesszebb menő körültekintéssel eszközölk. 719 Szíves pártfogást kér

ARITMANN ANNA

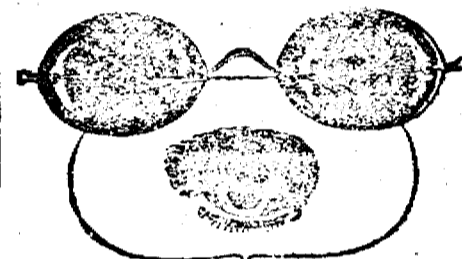
Arad, Deák Ferencz-utca 2.

Elsőrendű látszerész üzlet.

DICK SAMU

órás és látszerész

Arad Andrássy-tér és Weitzer János-utca sarkán

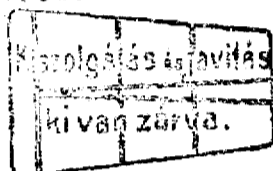

Elad és javít mindenemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindenemű színházi látszóveket a legkülömbözőbb kiállításban, legfinomabb keretekkel, orrcsüptetők és szemüvegek, amely ezüst, nikkel és tekenőbéká csont keretekben legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségű fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindenemű kivitelben 2413

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendelői szerint azonnal készíttetnek.

Legolcsóbb üzemelő malmok, mezőgazdasági gépek, sfb. részére.

Költségnélküli vizellátása községek, gyártelepek, gazdaságok, mezői lakások, villák, vasúti állomásoknak, sfb.

Megöntözése

kertek- és parkoknak.

Levegőolása

favak- és téglagyáraknak, sfb.

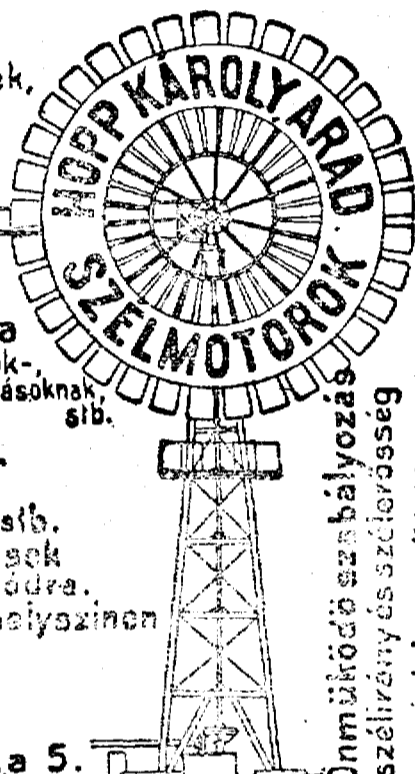
Tervezés költségmentesen minden alkalmazási módra.

Tervezetek kivételre a helyszínen felvételnek.

HOPP KÁROLY

Aradi-irodája.

ARAD, Széchenyi-utca 5.

Onműködő szabályozás szélirány és szél erősség szerint. Legszilárdabb szerkezet, legmagasabb munkaképesség.

Mesés szép lesz minden hölgy

a Hajós-féle világhírű

ARADI IBOLYA-CRÈME

bámulatos hatásától.

Szeplő, májfolt, bibires,

bőrvörösséget és mindennemű arcztisztatlanságot varázsszerűen gyorsan eltüntet.

A párisi és londoni hygienicus kiállításon nagy aranyérmekkel, keresztel és díszoklevéllel kitüntetve.

Egy tégelynek ára 1 kor., duppía tégely 2 kor.

Ibolya szappan 70 fillér, Ibolya tej 1 kor. és Ibolya hölgypor 1 korona 20 fillér.

Óvakodjunk értéktelen utánzatok és hamisítványoktól.

A bevásárlásnál csakis **Hajós-féle aradi készítményeket** tessék kérni és elfogadni, minden más ajánlatot visszautasítani.

Kapható a készítőnél:

813

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszer-tárában

Arad, Andrássy-tér 22., a megyeháza szomben,

továbbá Földes Kálmán, Kossuth Pál, Ring Lajos, Hauer Lajos, Vojtek Kálmán, Berger Gyula gyógyszerészek áránál és Vojtek és Weizer drogeriájában.

Kellemesen hűsítő hajviz

Eau de Glace.

A fejbőrt erősíti, a hajhullást megakadályozza, a korpa képződést megszünteti és a fejet huzamos időn át hűvösen tartja.

Egy üveg ára 2 korona.

A haj mosására és tisztán tartására a legalkalmasabb szer a

„CHAMPOING POR.”

A vele készült vízzel mosott haj fényes, ruganyos és selymes lágyaságú lesz. A haj színére nincs befolyással.

Az ideges fájást azonnal megszünteti a

Rozsnyay-féle fejfájás elleni tabletták.

6 darab ára 1 korona.

Kapható egyedül:

Rozsnyay Mátvás

gyógyszertárában

458

Arad, Szabadság-tér.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Vadaskodásnál kerjük a hirdetés alatt
hívó arcképekre hivatkozni.

az apró hirdetések előre kiadására.

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad
az hirdetésesek felvételére a kiadóhivatalban
József főherceg-utca 22. szám.

Telefon szám: 151.

Ézen rovatban minden szó egyszeri be-
jelentésének ára 4 fillér, vastagabb
betűkkel 3 fillér. — Csalódot kereső
vagy csalódotok ajánlkozó apró birde-
tes 20 szög 50 fillér, minden további
szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok
50-60 fillérért és 1 koronáért kapha-
tok azonos elárúító helyein.

Akinek

ismeretség híján

szasztásra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
lépánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre.

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

Aki

eladni kíván

butort,
kengerát,
berit,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

bérbeadni kíván

birokat,
házat,
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

mindeneket vétel vagy bérbe vétel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értekezni, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetés

rovátát használja.

Téli szalonna,

perzselt, száraz, zsir és sózott hár
kapható Rauchbauer Nándornál,
Ujszentannán. 2249

Egy jó forgalmu

fűszerüzlet más vállalat miatt sür-
gősen eladó! Deák Ferenc-utca 2.
szám. 2401

Varjassy József-utca

18 sz. alatt levő Csámszky-féle
ház, nagy telekkel és kerttel, sza-
bad kézből eladó. Értekezhetni
Aulich Lajos-u. 8/c. 2437

Fedeles hintó

kitűnő karban, szép lószerszámmal
olcsón eladó a radnai főszolgabi-
ronál. 2447

Oszi saison 1907.

most jelent meg eredeti francia
blous album szines divatképekkel
ára K. 1:50 kapható Inguéz I.
és Fia könyv- és papirkereskedé-
sében Arad, Telefon 517. 861

Yoland

legteljesebb angol-magyar szótár
(a kiejtés pontos megjelölésével)
megjelent és kapható **Kerpel**
Izso könyvkereskedésében Ara-
don. 356

Angyal-utca 27. sz. alatti

szatós-üzlet november 1-től kiadó.
Bővebbet Angyal-utca 20/a.

Üzlethelyiség

kiadó Deák Ferenc-utca 39 szám
alatt. Értekezhetni a házban vagy
Angele Mátyás üzletében Szabad-
ság-tér 16 szám. 2388

Szalonna

téli perzselt 68, tiszta sertés zsir
72, sertéshus 72 kr. és minden
hentes áru a legjutányosabb napi
áron kapható Garai Károly hentes-
üzletéből Aradon, Boczkó-utca 2.
szám. 2445

Kerestetik

egy nevelőnő, aki a francia és né-
met nyelvben jártas, azonnali be-
lépésre. Bővebbet a kiadóhivatal-
ban. 2467

Azon főzőnő

melyet keresnek Perényi-utca 3
szám alatt felkereshető Batthyány
utca 23, szám alatt. 2474

Uri lakás

azonnal kiadó. Bővebbet Dr. Mo-
mák Döme ügyvéd irodájában 2475

Egy jó karban levő 2 lóerős

GÁZMOTOR

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Arad sz. kir. város polgármesterétől.

4458-1907. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényha-
tósági bizottsága legtöbb adót fi-
zető tagjainak 1908. évre érvény-
nyel bíró s az igazoló választmány
által összeállított névjegyzékét az
1886. évi XXI. t.-c. 28. §-a értel-
mében 1907. évi október hó 2-től
17-ig bezárólag terjedő 15 napi
időtartamra Aradon a városháza
tanácstermében közszemlére he-
lyezem azzal, hogy a névjegyzék
ellen a közszemlére kitétel ideje
alatt felelősségnek van helye. A
felelősség hivatalomban nyujtan-
dó be.

Aradon, 1907. évi október hó 2.

Varjassy,
polgármester.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bár-
mily mennyiségű természetes vegyileg
legtisztább folyékony

Szénsavat

a világhírű buziásfürdői szénsavforrá-
sokból szódavizgyártáshoz, vendéglősök-
nek és egyéb ipari célokra.
Össze nem tévesztendő mestersé-
gesen előállított, kevésbé kiadós szén-
savval.

Megbízható, szigorúan felkísmeretes kiszolgálás!

Buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben. 3907

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz.

Felvilágosítással készségesen szolgál

Muschong-Buziásfürdői szénsavművek és ás-
ványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgőnycim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz.

Uj cipő-felsőrészes üzlet.

Van szerencsém a tisztelt cipésmester urak figyelmét
felhívni a mai napon általam megnyitott elsőrendű

cipő-felsőrészes üzletemre.

E szakmában a saját anyagomból, a legjutányosabb és
legdiszesebbet készítem, gyors és pontos kiszolgálással, a
miért is magamat b. jóindulatukba ajánlom s kérem szives
támogatásukat. 2444

Kiváló tisztelettel

Altmann Mór

cipő-felsőrészes műhely

Boczkó-utca 2. szám.

Sok millió előkelő
urhölgy használja

a világhírű

Földes-féle

Margit-Cremet,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépít.

A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan
ható ártalmatlan szer szeplők, májfoltok, bőrtakák,
pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaj ellen.
A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással
beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely
elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.

Készíti:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Főraktár:

308

Török József gyógyszerésznél Budapesten.

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszerésztárában.

Telephon szám 590.

Panker F. Viktor

mű- és építő-lakatos

Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takaréktűzhelyeket, sir és folyosó kerítések, épület aszalások, görredőnyök, napellenzők, vas-ágyak, kerti székek, padok, asztalok tömör vasból, valamint mind a szakmába vágó munkák a legolcsóbb árak mellett.

Épület szárítására vasosarak kaphatók.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek. 1151

Nagy választék sirkéretés mintákból természetesen nagyszámban. — A minták megtekinthetők a műhelytelepen.

Hölgyközönség figyelmébe!

2318

Van szerencsénk a t. hölgyközönség tudomására adni, hogy az eddigi (Aradon, színház-épület II. emelet jobbra, a szabadság-téri oldalon)

női ruha Confectio műtermünket a legújabb divatu női kalap raktárral bővítettük ki. —

S azon kedvező helyzetben vagyunk, hogy modern áruinkat a legmérszkeltebb áron árusítjuk. — Tisztelettel

Wolff nővérek.

Ugyanott ügyes fizető és tanuló lányok fevértetnek.

= Megérkeztek =

a legszebb és legdivatosabb

őszii ujdonságok**kelmékben,**

valamint

jó másó flanelek és barchettek

a legújabb mintákban és dus választékban, melyeket **a legjutányosabb áron** csakis nálam lehet beszerezni.

vásznak és schiffonok

szintén a legjobb minőségben kaphatók. Egy próbavásárlás mindenkit meggyőz arról, hogy **jót olcsón** csakis nálam lehet vásárolni. — Szives pártfogást kér

kész szolgálattal

2294

Jankovits György,**Arad,****Forray-utca 2. a) sz. (Lukácsy-ház.)****Kalap divat-szalón!**

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség becses tudomására hozni, miszerint válogatott készlet

modeljeim

az őszi és tél szezonra megérkeztek. 22

Duana tölgyes raktaram által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb, mint a legszereyebb ige yeket ki tudom előgiteni.

Számos látogatásért esd

2359

Grünblatt An ónia

Arad, Szabadság tér 11. sz. I. em.

(a Glük hucosarnokkal egy házban.)

Gyá-zkalapok a legrovidebb idő alatt elkészülnek

Pokrócok

minden minőségben,

gabona-zsákok,

vizmentes ponyvák

és saját gyártásu kender

kötél-árak

nagyban és kicsinyben a legolcsóbban kapható

Erdélyi és Bácskai Iparáruraktár
REICH B. KÁROLY FIA ÉS TÁRSA

cégnél

2370

Arad, Andrássy-tér 6. (Verbos-ház.)

Alkalmi vétel!**Olcsó árak!**

Szives tudomására hozom a nagyérdemű közönségnek, hogy a **Gebhart Testvérek** üveg és porcellán üzletét megvettem és átköltözési nehézségek folytán az összes raktáron levő árukat, u. m.: üveg, porcellán, lámpa, gáz- és villanycsillárok, mindenféle dísz tárgyak, alpacca és alpacca ezüst evőeszköz, nickel főzőedények, stb.

2460

mélyen leszállított áron árusítom.

miről kérem a nagyérdemű közönséget, hogy meggyőződést szerezzen.

Kiváló tisztelettel

Gebhart Testvérek utóda**Az üzleti berendezés eladó.****Rauch Raimund.**